

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO
WOŁYŃSKIEGO

TREŚĆ.

CZĘŚĆ URZĘDOWA:

Poz. 69. Postępowanie administracyjne. Poz. 70. Szkolne obchody setnej rocznicy powstania listopadowego. Poz. 71. Dokonywanie drobnych wydatków bez przedstawiania rachunków. Poz. 72. Podwyższenie norm dla usprawiedliwienia drobnych wydatków. Poz. 73. Jedwabnictwo. Wolne posady. Nowości wydawnicze. Sprostowania.

LISTOPAD 1930
Nr. 10/72
ROK VII.

C Z E Ś Ć U R Z E D O W A.

Poz. 69. Postępowanie administracyjne.

Wykonanie postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 341).

Kuratorjum O. S. W. podaje następujące wskazówki i wyjaśnienia w odniesieniu do przepisów o postępowaniu administracyjnym.

I. P o s t a n o w i e n i a o g ó l n e.

Art. 1. Postanowienia rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie do postępowania we wszystkich sprawach z zakresu prawa administracyjnego, załatwianych przez władze i urzędy administracji państwowej i samorządu terytorjalnego, o ile rozporządzenie to nie przewiduje wyjątków.

(Do art. 1). Przepisy te stosują się do wszystkich [spraw z zakresu prawa administracyjnego rozpatrywanych i załatwianych również przez państwowe władze, urzędy i organy szkolne (Kuratorjum), dyrekcje (kierownictwa) szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, zakładów kształcenia nauczycieli].

II. W ł a ś c i w o ś ć.

Art. 2. 1. Właściwość władz rzeczową i miejscową ustala się na podstawie przepisów o ich zakresie działania, a następnie na podstawie innych przepisów.

2. Władza powinna z urzędu przestrzegać swej właściwości rzeczowej i miejscowej.

3. Jeżeli wniesiono podanie do władzy niewłaściwej, winna ona niezwłocznie podanie to skierować do władzy jej zdaniem właściwej z równoczesnym zawiadomieniem o tem wnoszącego, lub zwrócić mu podanie ze wskazaniem tej władzy.

(Do art. 2). Przez właściwość władzy tak rzeczową jak i miejscową rozumie się upoważnienie danej władzy, urzędu, or-

ganu państwowego lub samorządowego do rozpatrywania i załatwiania pewnych określonych spraw. Właściwość ta w administracji szkolnej opiera się na szeregu ustaw i rozporządzeń, obowiązujących w tym kierunku, np. Ustawa o tymczasowym ustroju władz szkolnych z 4 czerwca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304); Rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy z 8 lutego 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 97); Rozporządzenie Ministra WR. i OP. z 25 sierpnia 1928 r. Nr. O. Prez.—5412/28 (Dz. Urz. Min. Nr. 10, poz. 168) w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji kuratorów. Ustawa o państwowej służbie cywilnej z 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164); Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państw. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 165); Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 grudnia 1924 r. Dz. U. R. P. Nr. 111, poz. 990) o uproszczeniu postępowania; dyscyplinarnego; Ustawa o stosunkach służbowych nauczycieli z 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462 z r. 1928); Instrukcja do tej ustawy z 24 marca 1928 r. (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 5, poz. 90); Ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6 z 1924 r. poz. 46); Ustawa o organizacji władz I i II instancji; Ustawa o zakładaniu i utrzymywaniu szkół powszechnych z 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 143); Rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy z 30 maja 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 574); Ustawa z 17 lutego 1922 o budowie szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 144); Ustawa z dnia 1 lipca 1926 o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 570); Regulamin egzaminów dojrzałości; Regulamin przyjmowania uczniów do szkół średnich i seminarjów nauczycielskich; — oraz inne przepisy ogłoszone w Monitorze Polskim, Dzienniku Ustaw, Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, lub w osobnych rozporządzeniach.

Podania należyćie ostemplowane, wniesłone do niewłaściwej władzy, a skierowane potem do władzy właściwej, nie podlegają ponownej opłacie, a to zgodnie z art. 143, ustawy z dnia 1 lipca 1926 o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr 98 poz. 570).

Art. 3. 1. Jeżeli obowiązujące przepisy nie określają właściwości miejscowej, wówczas ustala się tę właściwość:

- a) w sprawach dotyczących nieruchomości — podług miejsca położenia nieruchomości;
- b) w sprawach dotyczących prowadzenia przedsiębiorstwa lub jego zakładu — podług miejsca, w którym przedsiębiorstwo lub zakład są, mają być, albo były prowadzone;
- c) w innych sprawach — podług miejsca faktycznego zamieszkania w kraju strony lub jednej ze stron, a mianowicie strony obowiązanej; jeżeli żadna ze stron zamieszkania w kraju nie posiada, podług miejsca pobytu jednej z nich; jeżeli strony przebywają zagranicą, podług ostatniego wiado-

mego miejsca zamieszkania jednej ze stron w kraju; wreszcie — podług miejsca, w którym wynikła sprawa.

2. Jeżeli jednak w sposób wskazany właściwość miejscowa ustalić się nie da, wówczas władzę miejscowo-właściwą wyznacza naczelną władza rzeczowo-właściwa.

Art. 4. Jeżeli właściwości rzeczowej w sposób, przewidziany w art. 2 ust. 1 ustalić się nie da, albo jeżeli obowiązujące przepisy przewidują właściwość władz już nieistniejących, a nie można ustalić, kto przejął ich uprawnienia, wówczas właściwą jest w I instancji powiatowa władza administracji ogólnej, w II instancji — wojewódzka władza administracji ogólnej.

Art 5. 1. Spory o właściwość rzeczową lub miejscową między władzami administracyjnymi mającymi wspólną władzę przełożoną, rozstrzyga najbliższa wspólna ich władza przełożona.

2. Spory o właściwość między władzami mającymi różne władze przełożone rozstrzyga: między władzami powiatowymi właściwy miejscowo wojewoda, po uprzednim porozumieniu się z kierownikiem zainteresowanej władzy II instancji; między władzami wojewódzkimi — Minister Spraw Wewnętrznych po uprzednim porozumieniu się z zainteresowanym ministrem; między ministrami — Rada Ministrów.

3. Ten sam tryb postępowania ma zastosowanie w wypadkach, w których uzasadniona jest właściwość dwóch lub więcej władz.

4. Przepisy artykułu niniejszego mają zastosowanie do sporów o właściwość między władzami samorządu terytorjalnego, lub też temi władzami a władzami administracyjnymi państwowemi, z tą zmianą, że o ile chodzi o spory władz samorządowych między sobą w sprawach własnego zakresu działania, decyzja należy do właściwych władz nadzorczych nad samorządem; w innych wypadkach rozstrzyga starosta, wojewoda względnie Minister Spraw Wewnętrznych.

5. Przepisy poszczególnych ustaw, przewidujące załatwianie spraw przez władze w porozumieniu ze sobą, pozostają nienaruszone.

(Do art. 5). Do spraw w zakresie administracji szkolnej, załatwianych przez władze w porozumieniu ze sobą, należy cały szereg spraw zależnie od ich istoty i natury, np. nadzór i dysponowanie budynkami państwowemi i mieszkaniami służbowemi, opinja o osobach przyjmowanych do służby państwowej, budownictwo szkolne o ile chodzi o zatwierdzanie techniczne planów i udzielanie koncesji na budowę, opieka higieniczno-lekarska, wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe, sport, turystyka, opieka społeczna, policyjno-sanitarna, postępowanie przymusowe egzekucyjne i karne w administracji, udział szkoły w parcelacji, ochrona zwierząt i drzew, zwalczanie chorób, wykazy obcych, konskrypcja szkolna, metryki szkolne, tępienie szkodników drzew owocowych, zniżki kolejowe, preliminarze szkolne, współudział władz sądowych, administracyjnych i organów policyjnych przy dochodzeniach dyscyplinarnych, opieka nad dziećmi, zatrudnianie pracą nieletnich, prywatne zakłady naukowe i instytucje wychowawcze, sprawy wojskowe, ubezpieczenia społeczne, kontrola finansów, szkolne kasy oszczędności, opłaty i należytości stemplowe, przynależność do kościoła lub stowarzyszenia religijnego, zwalczanie analfabetyz-

mu, zajęcie administracyjne tudzież zapowiedzenie i zajęcie sądowe uposażenia funkcjonarjuszów państw. itp.

Art. 6. Gdy między władzami toczy się spór o właściwość, lub gdy uzasadniona jest właściwość kilku władz, a zwłoka w załatwieniu grozi niebezpieczeństwem, wówczas każda z władz winna przedsięwziąć w obrębie swego zakresu działania konieczne czynności, zawiadamiając o tem inne władze.

III. Wyłączanie urzędników administracyjnych.

Art. 7. 1. Urzędnik powinien się wyłączyć:

- a) w sprawie, w której sam jest stroną, albo pozostaje do strony w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziaływa na jego osobiste prawa i obowiązki;
- b) w sprawie żony, krewnych i powinowatych do drugiego stopnia włącznie, rodzeństwa i ich dzieci;
- c) w sprawie swych rodziców przybranych, dzieci przysposobionych oraz osób, będących pod jego opieką lub kuratelą;
- d) w sprawie, w której był lub jest pełnomocnikiem jednej ze stron;
- e) w postępowaniu odwoławczem, jeżeli brał udział w niższej instancji w wydaniu zaskarżonej decyzji;
- f) w sprawie, z powodu której wdrożono przeciw niemu dochodzenie wstępne, postępowanie dyscyplinarne lub karnosądowe.

2. Przełożony może wyłączyć podwładnego urzędnika, jeżeli uzna to za potrzebne ze względu na interes publiczny.

(Do art. 7). Urzędnik, względem którego zachodzi jedna z przyczyn, przewidzianych w art. 7, winien sam żądać swego wyłączenia, względnie je zgłosić. Osoby zainteresowane w danej sprawie, nie mają prawa czynienia wniosków o wyłączenie urzędnika.

Urzędnik nie może występować jako rzeczoznawca bez zezwolenia władzy służbowej, wyjąwszy wypadek, gdy opinii jego, jako rzeczoznawcy, zażąda sąd (art. 31 ustawy o państw. służbie cywilnej).

Art. 8. W wypadkach wyłączenia, urzędnik powinien być bezzwłocznie zastąpiony przez innego, a do tego czasu ma przedsięwziąć tylko te czynności, które nie cierpią zwłoki.

IV. Osoby interesowane i ich pełnomocnicy.

Art. 9. 1. Osobą interesowaną jest każdy, kto żąda czynności władzy, do kogo czynność władzy się odnosi, lub też czyjego interesu czynność władzy choćby pośrednio dotyczy.

2. Osoby interesowane, które uczestniczą w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu, są stronami.

3. Wszystkie przepisy dotyczące osób interesowanych odnoszą się również do ich prawnych zastępców.

Art. 10. Zdolność prawną i zdolność do działań prawnych osób interesowanych ocenia władza według prawa cywilnego, o ile przepisy administracyjne w poszczególnych wypadkach nie stanowią inaczej.

(Do art. 10). Pełną zdolność do działania posiada zasadniczo każdy pełnoletni, o ile nie został ubezwłasnowolniony.

Za osoby, nie mające zdolności do działań prawnych,

działa ich ojciec, opiekun, sądownie ustanowiony kurator. Rodzice lub ich zastępcy działają w sprawach szkolnych na dzieci, zostające pod ich opieką. W sprawach zmiany wyznania nie mogą jednak działać w ich imieniu w okresie od 7 do 14 roku życia (ust. z 25 maja 1868 r. Nr. 49 dz. u. p.).

Art. 11. Osoba interesowana może do zastąpienia siebie upoważnić pełnomocnika, o ile nie jest wymagane jej osobiste działanie.

Art. 12. Pełnomocnikiem może być osoba własnowolna, o ile poszczególne przepisy prawne nie stanowią inaczej.

2. Oprócz pełnomocnictw, sporządzonych lub poświadczonych w urzędach i przez notariuszów, są dopuszczalne również pełnomocnictwa prywatne, o ile ich wiarygodność nie budzi wątpliwości.

3. Pełnomocnictwa mogą być sporządzone oddzielnie, albo zawarte w protokołach, adnotacjach, podaniach i t. p.

4. Poza tem władza w sprawach mniejszej wagi może nie żądać pełnomocnictwa, jeżeli zastępcami osób interesowanych są członkowie rodziny, osoby należące do wspólnego gospodarstwa domowego lub ich pracownicy, a władza nie ma wątpliwości co do istnienia i zakresu uprawnienia do zastępstwa.

5. Władza nie dopuści pełnomocnika, który trudni się zawodowo zastępstwem stron, nie mając odpowiednich uprawnień.

(Do art. 11—12). W sprawach wynikających ze stosunku służbowego funkcjonariuszów administracji szkolnej i nauczycieli należy żądać w regule osobistego działania. W tych sprawach np. mąż — jako taki — niema legitymacji do występowania w imieniu żony.

Pełnomocnictwa podlegają opłacie stemplowej według art. 111—113 ustawy stemplowej i § 148 rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy z dnia 20 listopada 1926.

Dopuszczanie w przewodzie administracyjnym do zastępstwa strony interesowanej — pełnomocnika należyście nieupoważnionego, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 26 maja 1924, L. rej. 1602/23).

Art. 13. Dla osób nieobecnych lub niezdolnych do działań prawnych, a nie mających zastępcy prawnego, może władza wystąpić do sądu z wnioskiem o wyznaczenie takiego zastępcy.

Art. 14. Osoby interesowane i ich pełnomocnicy mają prawo w godzinach do tego przeznaczonych dowiadywać się o biagu spraw.

2. Strona lub też należyście upoważniony jej pełnomocnik może na podstawie zezwolenia władzy i w obecności urzędnika, wyznaczonego przez naczelnika urzędu, przeglądać akta administracyjne, które zdaniem władzy zawierają dane niezbędne dla strony celem uzasadnienia jej praw i interesów.

3. Władza może na prośbę strony zezwolić na wydanie odpisów z dokumentów, o ile to ze względu na interes publiczny jest dopuszczalne.

4. Od zarządzeń, wydanych w myśl artykułu niniejszego, nie przysługuje żaden środek prawny oddzielnie od odwołania co do istoty sprawy.

5. Uprawnienia, przewidziane w ust. 1 — 3, nie mogą być wykonywane ze szkodą dla tajemnicy urzędowej.

(Do art. 14). Celem wykonania postanowień art. 14 punkt 1, winni p. p. inspektorowie szkolni lub ich zastępcy, dyrektorowie i kierownicy szkół wszelkiej kategorii oznaczyć dni i godziny, w których zainteresowani mogą dowiadywać się o biegu ich spraw. Czas ten należy podać do wiadomości zapomocą odpowiedniego napisu na drzwiach wchodowych, przez ogłoszenie w prasie lub w inny sposób.

Według art. 17 i 19 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, nauczyciel ma prawo przeglądać swój wykaz stanu służby i wykaz kwalifikacyjny. Wykazy te są aktami administracyjnymi, przeglądając je można w obecności urzędnika na miejscu i to w godzinach wyznaczonych (§ 26 instrukcji do tej ustawy), osobnego pozwolenia władzy według niniejszych przepisów na to już nie potrzeba.

Przeglądanie aktów dochodzenia dyscyplinarnego przeciw nauczycielowi zależne jest od uznania prowadzącego dochodzenie (art. 103 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli). Szczegółów z postępowania dyscyplinarnego nie wolno podawać do publicznej wiadomości względnie ogłaszać (art. 16 ustawy o postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonariuszom państwowym); sprawy te nie należą do postępowania administracji ogólnej (art. 113). Urzędnik ma prawo przeglądać wykaz stanu swej służby (art. 16 ustawy o państwowej służbie cywilnej). Władza służbowa ma obowiązek każdemu podwładnemu urzędnikowi dać do przejrzania listę starszeństwa (art. 19 ustawy o państwowej służbie cywilnej). Urzędnik jest uprawniony domagać się okazania mu jego kwalifikacji (art. 20 ustawy o państw. sł. cyw.).

Do państwowych funkcjonariuszów niższych stosują się postanowienia te same co do wykazu stanu służby i list starszeństwa (art. 91 i 94 ustawy o państw. sł. cyw.). Osobnego zezwolenia władzy na przeglądanie nie potrzeba.

Odpisy drugie i dalsze egzemplarze dokumentów urzędowych podlegają opłacie stempłowej w wysokości 1 zł. od każdej stronicy.

Duplikat gimnazjalnego (licealnego) i seminarjalnego świadectwa dojrzałości można otrzymać tylko za zezwoleniem Kuratorium (§ 57 regulaminu seminarjalnego egzaminu dojrzałości). Opłata stempłowa wynosi 1 zł. (art. 157 ustawy stempłowej). Zaświadczenia, wydawane na zasadzie § 50 regulaminu sem. egz. dojrz. o wyniku ujemnym egzaminu — nie podlegają opłacie stempłowej, mogą być pobierane jednak inne opłaty, o ile są lub będą nałożone (art. 154 ustawy stempłowej z 1 lipca 1926 Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 570 i rozporządzenie wykonawcze z 20 listopada 1926 Dz. U. R. P. Nr. 123, poz. 713).

Wolne od opłaty stempłowej są między innymi podania

w sprawach: budowy szkół, służby wojskowej, stosunku służbowego, o posady w urzędach państwowych, o zwrot daniny na rzecz szkoły, o zapomogi lub ulgi, w sprawie publicznych zgromadzeń i wykładów, o zezwolenie na urządzenie publicznego widowiska lub koncertu, których dochód przeznaczony w całości na cele społeczne, oświatowe lub kulturalne, o wydanie wyciągów, świadectwa moralności, ubóstwa, pisma dotyczące postępowania dyscyplinarnego i t. d. (Bliższe szczegóły patrz art. 142 ustawy stemplowej).

V. W n o s z e n i e p o d a ń.

Art. 15. 1. Prośby, odwołania, skargi, zażalenia i t. p. podania mogą być wnoszone do władz pisemnie lub telegraficznie, a także zgłaszane ustnie do protokołu, o ile specjalne przepisy i rodzaj sprawy nie stoją temu na przeszkodzie.

2. W razie zwrócenia się telegraficznego bez poświadczenia podpisu, władza ma prawo, gdy zachodzi wątpliwość, żądać od osoby interesowanej pisemnego potwierdzenia telegramu. W wypadku potwierdzenia uważa się, że podanie zostało wniesione ważnie w terminie pierwotnym.

(Do art. 15). Według art. 30 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, nauczyciel powinien składać pisma w sprawach służbowych lub osobistych za pośrednictwem swego bezpośredniego przełożonego.

Pod wyrazem „pisma“ należy rozumieć prośby, odwołania, skargi, zażalenia i wogóle wszelkie podania. Ustawa o postępowaniu administracyjnym przewiduje składanie takich podań pisemnie, telegraficznie i ustnie; w każdym z tych wypadków nauczyciel powinien zachować drogę służbową.

Jeżeli w pouczeniu o środkach prawnych zaznaczono, że zażalenie (odwołanie, sprzeciw, zaskarżenie, rekurs) może być wniesione do władzy wyższej bez podania trybu, a strona wniesie je wprost do jej władzy, niema ominięcia drogi służbowej.

Zgodnie z § 74 instrukcji do ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, prośbę o wyznaczenie obrońcy z urzędu może obwiniony nauczyciel wnieść z pominięciem drogi służbowej.

W myśl art. 119 tej samej ustawy odwołania przeciwko orzeczeniom komisji dyscyplinarnej wnosi się również z pominięciem władz służbowych nauczyciela.

Funkcjonariusz państwowy oskarżony wnosi odwołanie na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej (art. 45 ustawy o postępowaniu dyscyplinarnym). W innych sprawach osobistych i służbowych powinien przestrzegać drogi służbowej.

Prośb, zażeń, skarg i t. p. zgłoszonych telefonicznie ustawa o postępowaniu administracyjnym nie przewiduje. W każdym razie i w takich wypadkach należy wnioski respektować z zachowaniem zresztą przepisów powyższej ustawy.

Wnioski stron należy bowiem oceniać nie według ich znaczenia zewnętrznego lecz według ich treści i celu. (Wyrok N. T. A. z 18 lutego 1924 L. rej. 1824/23).

Art. 16. 1. Podanie powinno zawierać:

- a) wskazanie władzy do której jest skierowane,
- b) wskazanie zarządzenia lub orzeczenia, którego wydania albo uchylecia petent się domaga.
- c) datę,
- d) podpis,

a) gdy podanie jest pierwszym w sprawie — winno zawierać nadto:

- e) adres petenta.

2) Za nieumiejącego się podpisać, podanie podpisuje inna osoba przez niego uproszona swoim nazwiskiem czytelnie, wskazując swoje miejsce zamieszkania i zaznaczając przed podpisem, że podpis ten skutecznie zamiast interesowanego na jego prośbę.

3) Podania bez podpisu lub też z podpisem wykonanym sposobem mechanicznym, władza może nie przyjąć, o ile ma wątpliwości, czy podanie zostało wniesione z wolą osoby interesowanej. W razie potrzeby władza wyznacza stosowny termin dla potwierdzenia podania. W wypadku potwierdzenia uważa się, że podanie zostało wniesione ważne w terminie pierwotnym.

4) Podobnie władza może postąpić również w wypadkach, gdy podanie ma inne braki formalne, jak np. jest nieczytelne, w treści swej niezrozumiałe, napisane z pogwałceniem przepisów o języku podań i t. p.

(Do art. 16). Przez „podpis“ należy rozumieć położenie nazwiska (imienia i nazwiska) pod podaniem, piśmem ręcznym (Uchwała Zgromadzenia Ogólnego N. T. A. z 24 listopada 1923).

Nazwisko (imię i nazwisko) umieszczone na początku podania i to na boku, nie jest podpisem i nie stwierdza treści pisma, do którego należy. (Orzeczenie V. S. N. z 7 czerwca 1922 r. K. 132/22 O.S.Pr. I Nr. 477).

W razie braków formalnych w podaniu, które podają w wątpliwość właściwą treść jego, należy żądać od strony wyjaśnienia. Zaniedbanie tego stanowi istotną wadliwość postępowania (Wyrok N. T. A. z 15 stycznia 1923 r. L. rej. 247/22).

Co do podpisu władzy patrz uwagi do art. 75.

Art. 17. Jeżeli podanie wniesione przez jedną lub więcej osób, dotyczy kilku spraw, z których każda powinna być załatwiana oddzielnie, władza uczyni przedmiotem swego załatwienia jedną z nich jej zdaniem najważniejszą z pośród tych, do których załatwienia jest właściwą, zawiadamiając o tem wnoszącego.

Art. 18. Na żądanie osoby interesowanej, władza obowiązana jest potwierdzić odbiór podania.

(Do art. 18) Rozporządzenie o postępowaniu administracyjnym nakłada na władze obowiązek wydawania potwierdzeń odbioru podania na żądanie zainteresowanej osoby. Znaczkę stemplową, naklejaną na takich potwierdzeniach, należy kasować w sposób przepisany. Wzór takiego potwierdzenia względnie pokwitowania, podaje formularz Nr. 1.

Wzór Nr. 1.

Inspektor Szkolny (Dyrekcja, Kierownictwo).

Stempel 20 gr.

P o k w i t o w a n i e

N. N. _____ złożył dnia _____

w tutejszym urzędzie _____ podanie do L. _____

w sprawie _____

Zgodnie z art. 149 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 570, uiszczono opłatę stemplową w kwocie 20 gr. przez naklejenie na niniejszem pokwitowaniu znaczka stemplowego za 20 gr.

_____ dnia _____ 19 _____

(podpis urzędnika władzy, urzędu)

VI. Protokóły i adnotacje w aktach.

Art. 19. 1. Protokóły w postępowaniu administracyjnem sporządza władza, gdy uzna to za potrzebne.

2) Należy sporządzić protokół:

- a) o przyjęciu zgłaszanych ustnie podań;
- b) o przesłuchaniu osób interesowanych, świadków i biegłych;
- c) oględzinach i ekspertyzach, gdy dokonane są z udziałem władz;
- d) o ustnem ogłoszeniu decyzji;
- e) o rozprawie ustnej.

(Do art. 19). Protokół może mieć charakter wniosku, przesłuchania, przedstawienia, odwołania, skargi, zażalenia, oświadczenia, sprawozdania, stwierdzenia, przebiegu i wypadku, zajścia i t. p. zależnie od rodzaju i istoty sprawy.

Ustęp 2 art. 19 ustawy o postępowaniu administracyjnem podaje wypadki w których n a l e ż y sporządzić protokół. Tych postanowień zechcą P. P. Inspektorowie, Dyrektorowie, Kierownicy — ściśle przestrzegać.

Osobną grupę protokółów, które musi się prowadzić na zasadzie innej, stanowią protokóły z prowadzonych dochodzeń dyscyplinarnych (art. 79 instrukcji do ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli), protokóły z przebiegu rozprawy dyscyplinarnej (art. 115 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli), protokóły z przebiegu rozprawy dyscyplinarnej przeciw funkcjonariuszom państwowym (art. 43 ustawy dyscyplinarnej).

Odmienny charakter mają protokóły konferencyjne z posiedzeń rad pedagogicznych, z wyborów delegatów nauczycielstwa do rad szkolnych powiatowych, posiedzeń komitetów budowy szkół i t. p.

Art. 20. 1. Protokół sporządza się tak, aby z niego widoczne było, kto, kiedy, gdzie i jakich czynności urzędowych dokonał, kto był przy tem obecny w charakterze władz współdziałających, osób interesowanych, ich pełnomocników, świadków i biegłych, co i w jaki sposób zapomocą dokonanych czynności ustalono i jakie zarzuty lub uwagi zgłosiły obecne przy czynności osoby.

2. Jeżeli przesłuchani świadkowie i biegli zeznawali pod przysięgą, w protokóle przesłuchania należy to zaznaczyć. O ile zeznania różnią się między sobą, każde zeznanie zapisuje się oddzielnie w miarę możliwości własnymi słowami osoby zeznającej bez zmian, opuszczeń i dodatków.

3. Osobom piśmiennym władza może zezwolić; na zapisywanie do protokółu swych zeznań, lub też w miejsce zeznania ustnego, gdy przesłuchanie ma się odbywać bez przysięgi, — na dostarczenie zeznania na piśmie. W tym wypadku zeznanie musi być napisane w całości własnoręcznie przez zeznającego.

4. Jeżeli przesłuchanie dokonane zostało za pośrednictwem tłumacza, należy zapisać również do protokółu, w jakim języku zeznanie złożono, i kto był tłumaczem.

5. Protokół przesłuchania powinien być odczytany zeznającej osobie i przedstawiony jej do podpisu niezwłocznie po złożeniu zeznania. Wszelkie inne protokóły odczytuje się wszystkim osobom obecnym, biorącym udział w czynności urzędowej, które następnie winny protokół podpisać. Jeżeli ktokolwiek nie chce lub nie może podpisać protokółu, wówczas przyczynę tego zaznacza się w protokóle.

6 Skrobania w protokółach są wzbronione, poprawki i uzupełnienia można robić, lecz tak, aby wyrazy skreślone były jeszcze czytelne, a przytem, aby poprawki były stwierdzone w protokóle przed jego podpisaniem.

Art. 21. Spostrzeżenia, otrzymane wiadomości i zarządzenia, które mają znaczenie dla sprawy, a nie stanowią podstawy do sporządzenia protokółu, urzędnik dokonywujący czynności powinien utrwalac w formie adnotacji w aktach przez siebie podpisanej.

VII. W e z w a n i a i d o r ę c z e n i a .

Art. 22. 1. Władza ma prawo, w wypadkach zaś gdy poszczególne przepisy to przewidują, — ma obowiązek wzywać osoby, od których potrzebuje wyjaśnień lub których udział w czynnościach władzy jest potrzebny, do złożenia tych wyjaśnień bądź osobiście w urzędzie, bądź pisemnie, bądź przez osoby inne, — jak również do udziału w czynnościach władzy.

2. Wezwanie powinno być opatrzone podpisem urzędnika władzy wzywającej.

3. W wezwaniu należy wskazać:

- a) imię, nazwisko i adres wezwanego,
- b) w jakiej sprawie i w jakim charakterze go się wzywa,
- c) nazwę i adres władzy wzywającej,
- d) czy wezwany ma się stawić osobiście, czy może złożyć wyjaśnienie na piśmie, czy też może przysłać zamiast siebie pełnomocnika,
- e) wyznaczyć odpowiedni termin, w ciągu którego powyższe żądanie władzy ma być spełnione, albo też wskazać ściśle dzień, godzinę i miejsce stawiennictwa wezwanego lub pełnomocnika,
- f) wskazać czy zadośćuczynienie wezwaniu jest obowiązkowe, a w razie twierdzącym — podać skutki prawne niezastosowania się do wezwania.

Art. 23 Wezwania i inne pisma urzędowe władza doręcza za pokwitowaniem bądź bezpośrednio w urzędzie, bądź poza nim, przytem bądź przez własnych funkcjonarjuszów, bądź przez pocztę, bądź przez inne organa władzy lub wreszcie przez urzędy gminne (magistraty).

(Do art. 22—23). Wysyłając wezwania do osób w celach podanych w art. 22 należy trzymać się formularzy wzoru Nr. 2.

Wzór Nr. 2.

Inspektor Szkolny (Dyrekcja) Kierownictwo w

Nr.

..... dnia 19

W e z w a n i e.

Do Pan

w

Zechce Pan jawnie się dnia

o godz. w biurze, w Dyrekcji, w Kierownictwie

w ul. celem złożenia wyjaśnień

w sprawie

celem wzięcia udziału

Na wypadek ważnej przeszkody może Pan przysłać za siebie w tym samym czasie pełnomocnika celem złożenia wyjaśnień w wymienionej sprawie.

Wyjaśnienie w sprawie powyższej może Pan przysłać na piśmie pod wskazanym adresem i w oznaczonym terminie. Zadośćuczynienie wezwaniu niniejszemu jest obowiązkowe*). W razie niezastosowania się do wezwania naraża się Pan na karę

pieniężną w kwocie

na przymusowe sprowadzenie do urzędu (art 108 ustawy o postępowaniu administracyjnem).

Podpis urzędnika władzy wzywającej.

*) Niepotrzebne skreślić.

P o t w i e r d z e n i e o d b i o r u.

Potwierdzam odbiór wezwania Nr.

z dnia 19

..... dnia 19

Podpis odbierającego.

Zgodnie z art. 29 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli i art. 22 o państwowej służbie cywilnej obowiązkiem nauczyciela, funkcjonariusza państwowego, jest udzielić na wezwanie władzy żądanych wyjaśnień.

W razie wysyłania wezwania pocztą, receptis stanowi pokwitowanie.

Rodzice lub ich zastępcy są obowiązani zniewalać dzieci do regularnego i punktualnego uczęszczania do szkoły, ich też obowiązkiem jest składać wyjaśnienia w tym kierunku na wezwanie władzy (urzędu).

Obowiązkiem dyrekcji, kierownictw, nauczycieli jest nadzorować frekwencje i żądać w danym razie usprawiedliwienia od rodziców lub ich zastępców.

W wypadkach określonych art. 22 ustawa nie przewiduje żadnych wynagrodzeń z tytułu straty czasu czy poniesionych kosztów.

Art. 24. 1. Jeżeli pismo nie zostało odbiorcy doręczone bezpośrednio w urzędzie, i o ile w danej sprawie nie obowiązują doręczenie pisma pod wskazanym przez odbiorcę adresem, doręcza się je bądź w mieszkaniu odbiorcy, bądź w miejscu, gdzie znajduje się zarząd nieruchomości, nieruchomości lub przedsiębiorstwo odbiorcy, lub gdzie odbiorca wykonywa swoją pracę zawodową.

2. Do rąk odbiorcy w razie koniecznej potrzeby pismo może być doręczone w każdym miejscu.

3. Jeżeli nie może być zastosowane doręczenie w żadnym z miejsc powyższych, a nie ustanawia się zastępcy prawnego, wówczas można pismo pozostawić w urzędzie wysyłającym, a adresata zawiadomić o tem przez obwieszczenie, wywieszone na widocznym miejscu w urzędzie wysyłającym, oraz przez dwukrotne ogłoszenie w gazecie rządowej w odstępach co najmniej siedmiodniowych. W tym wypadku doręczenie uważa się za dokonane w dniu drugiego ogłoszenia.

Art. 25. 1. Pismo doręcza się odbiorcy o ile możności do rąk własnych.

2. W razie nieobecności odbiorcy pismo doręcza się dorosłemu domownikowi, zarządcy nieruchomości lub przedsiębiorstwa odbiorcy, jego pracownikowi, rządcy lub dozocy domu, a w ostateczności — temu z sąsiadów odbiorcy, który się zobowiąże do doręczenia pisma

Art. 26. 1. Jeżeli doręczenie nie może być dokonane do rąk własnych odbiorcy z powodu jego nieobecności, lub też do rąk osób, wymienionych w art. 25 ust. 2 z powodu nieobecności ich w miejscu doręczenia lub z powodu odmowy przyjęcia, — wówczas pismo należy złożyć we właściwym ze względu na miejsce doręczenia urzędzie gminnym (magistracie), a pismo, nadesłane pocztą, — w najbliższym urzędzie pocztowym, wywieszając o tem ogłoszenie:

- a) we wskazanych wyżej urzędach odpowiednio, a prócz tego
- b) na drzwiach mieszkania odbiorcy lub też na drzwiach lokalu w którym znajduje się zarząd jego nieruchomości lub przedsiębiorstwa, albo w którym odbiorca pracuje, albo na bramie jego nieruchomości.

2. Wykonanie tych czynności uważa się za doręczenie.

Art. 27. Jeżeli przyjęcia odmawia sam odbiorca, wówczas pismo z odpowiednią adnotacją zwraca się urzędowi wysyłającemu. W tym wypadku doręczenie uważa się za dokonane w chwili odmowy przyjęcia.

Art. 28. 1. Niezależnie od potwierdzenia osoby lub urzędu, którym pismo przeznaczone dla odbiorcy zostawiono, organ doręczający oznacza na egzemplarzu pokwitowania czas, miejsce i sposób doręczenia, poczem pokwitowanie to niezwłocznie dostarcza władzy wysyłającej.

2. Pismo, złożone w urzędzie gminnym (magistracie) lub pocztowym, pozostaje tam dla odbiorcy przez dni 30, poczem zwraca się władzy wysyłającej z zaznaczeniem o niezgłoszeniu się odbiorcy w powyższym terminie po odbiór pisma.

Art. 29. Jeżeli doręczenie zostało dokonane wadliwie, należy je powtórzyć i dokonać w sposób prawidłowy. Gdy jednak odbiorca pismo faktycznie otrzymał i data doręczenia da się niewątpliwie ustalić, to uważa się je za doręczenie należycie w chwili faktycznego otrzymania go przez odbiorcę.

Art. 30. 1. Osoba interesowana, która w toku wiadomego jej postępowania zmienia miejsce zamieszkania, powinna o tem władzę zawiadomić.

2. W razie zaniedbania tego obowiązku, doręczenie pod poprzednim adresem w sposób, przewidziany w art. 26, ma skutek prawny.

Art. 31. W postępowaniu, wszczętem na skutek podania, podpisanego przez dwie lub więcej osób bez wskazania osoby, której należy doręczyć odpowiedź, wszelkie pisma doręcza się tylko jednej z podpisanych osób według uznania władzy, o ile nie określa tego inaczej inny przepis prawny.

(Do art. 25—31). Zarzut wadliwości postępowania z powodu niedoręczenia orzeczenia I Instancji nie ma znaczenia wówczas, gdy skarżący odmówił przyjęcia orzeczenia a mimo to wniósł w terminie odwołanie przeciw temu orzeczeniu. (Wyrok N. T. A. z 2 listopada 1923 L. rej. 641/22.)

Doręczenie orzeczenia władzy administracyjnej należy uważać za ważne i wtedy, jeżeli o treści orzeczenia, którego przyjęcia strona odmówiła, strona ta została choćby ustnie powiadomiona. (Wyrok N.T.A. z 21 października 1924 r. L. rej. 226/24)

Art. 32. 1. Osobiste stawiennictwo osób interesowanych przed władzą prowadzącą sprawę dla dania wyjaśnień może być wymagane tylko w wypadkach, gdy ze względu na wyjątkowo ważny interes publiczny władza uzna to za konieczne a przytem:

a) w sprawach, załatwianych przez urzędy gminne /magistraty/, gdy wezwany zamieszkuje lub przebywa w obrębie tejszej gminy;

b) w sprawach, załatwianych przez władze powiatowe lub władze wyższe w obrębie tego powiatu, w którym mieszka lub przebywa wezwany, jednakże w razie wezwania z odległości ponad 15 km. — za wynagrodzeniem i za zwrotem kosztów jak świadkom /art. 106./

2. Gdy nie można zastosować przepisów ust. 1. lit. a) i b), władza może dokonać przesłuchania zapomocą równorzędnej lub niższej władzy miejsca zamieszkania lub też pobytu wezwanego, albo też wskazać, że wezwany może bądź przysłać pełnomocnika, bądź złożyć wyjaśnienie na piśmie.

3. Osoba interesowana nie ma prawa uchylać się od udzielania na piśmie wyjaśnień, żądanych przez władze w interesie publicznym, z wyjątkiem wypadków, wskazanych w art. 59 i 60 co do świadków. Zamiast składania wyjaśnień na piśmie ma ona prawo dla ich złożenia stawić się osobiście w urzędzie wzywającym, albo w najbliższym rzeczowo właściwym urzędzie gminnym, albo przysłać pełnomocnika.

(Do art. 32) W art. 22 przewiduje ustawa wzywanie osób niezainteresowanych w sprawie celem udzielenia wyjaśnień lub wzięcia udziału w czynnościach urzędowych. Żądaniu temu są te osoby w pewnych wypadkach obowiązane uczynić zadość; za stratę czasu, poniesione koszta, ustawa nie przyznaje wynagrodzenia.

Sprawy wnoszonych deklaracji co do języka nauczania w szkołach powszechnych jako sprawy, wchodzące w zakres interesu publicznego, podpadają pod postanowienia art. 32, punkt. 3, o ile chodzi o udzielanie wyjaśnień co do podpisów względnie stwierdzenia ich autentyczności. Osoby zainteresowane nie pobierają za to wynagrodzenia ani zwrotu kosztów.

Art. 33. W razie obowiązku stawiennictwa osobistego, a niemożności uczynienia tego w terminie lub w dniu wyznaczonym, osoba interesowana powinna niemożność tę uzasadnić. Za ważne przyczyny niestawiennictwa uważa się za przyczyny, wskazane w art. 53 co do świadków.

(Do art. 33). Nauczyciel, funkcjonariusz państwowy administracji szkolnej, będący osobą interesowaną, powinien w razie przeszkody służbowej, niemożności stawiennictwa osobistego w terminie wyznaczonym, uzasadnić w drodze służbowej.

Art. 34. 1. Jeżeli ze względu na brak czasu lub z innych przyczyn wzywanie sposobami, wskazanymi w art. 23, byłoby szczególnie utrudnione, można wzywać telegraficznie, telefonicznie lub w sposób inny, najodpowiedniejszy ze względu na okoliczności.

2. Niestawiennictwo osób, wezwanych sposobami, wskazanymi w ust. 1, pociąga za sobą skutki niestawiennictwa o tyle tylko, o ile władza nie będzie miała wątpliwości, że wezwanie doszło zawczasu do wiadomości wezwanego.

Art. 35. Przepisy rozporządzenia niniejszego o sposobie wzywania i doręczeniach nie uchylają mocy przepisów innych ustaw, które przewidują uskutecznienie tych czynności innym trybem, jak np. podawanie czynności władzy i strou do wiadomości osób interesowanych oraz wzywanie i doręczanie w drodze ogłoszeń, wywieszenia list imiennych, wyłożenia akt w miejscach dostępnych dla osób interesowanych i t. p.

(Do art. 35). W sprawach języka nauczania i połączonej z tem organizacji szkół obowiązuje tryb postępowania, podany w ustawie z dnia 31 lipca 1924 r. Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 766 i w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 stycznia 1925 r. Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 33.

VIII. T e r m i n y.

Art. 36. Przy obliczaniu terminów, oznaczonych na dni, nie wlicza się dnia czynności lub zdarzenia, miarodajnych dla rozpoczęcia biegu terminu; ostatni z wyznaczonej liczby dni uważa się za koniec terminu.

Art. 37. Terminy oznaczone na tygodnie, kończą się z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu, który nazwą swą odpowiada dnu czynności lub zdarzenia, miarodajnych dla rozpoczęcia biegu terminu.

Art. 38. 1. Terminy oznaczone na miesiące, kończą się z upływem tego dnia ostatniego miesiąca, który ma tę samą datę, jak dzień czynności lub zdarzenia, miarodajnych dla rozpoczęcia biegu terminu.

2. Jeżeli koniec terminu oznaczonego na miesiące, wypadł w takim miesiącu, który odpowiedniej daty nie posiada, wówczas termin kończy się z upływem ostatniego dnia tego miesiąca.

Art. 39. Jeżeli koniec terminu przypada na niedzielę lub święto ustawowe, to za ostatni dzień terminu uważa się najbliższy następny dzień powszedni.

(Do art. 39). Co do świąt ustawowych patrz rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 listopada 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 928), zmienione ustawą z dnia 18 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 234).

W święto mniejszości religijnych i prawnie uznanych związków religijnych nie należy wzywać stron, należących do tych związków, celem przesłuchania, udzielenia wyjaśnień lub wzięcia udziału w czynnościach urzędowych.

Art. 40. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem nadano pismo w polskim urzędzie pocztowym lub telegraficznym.

Art. 41. 1. Jeżeli strona udowodni, że uchybienie terminu nastąpiło bez jej winy z powodu przeszkód nie do przewidzenia, może ona w terminie siedmiodniowym od ustania przeszkody prosić władzę o przywrócenie terminu.

2. Równocześnie należy dopełnić czynności, która miała być w terminie dopełniona.

3. Prośba o przywrócenie terminu może być wyłożona w piśmie stanowiącym dopełnienie czynności.

4. Przywrócenie terminu siedmiodniowego, przewidzianego w ust. 1 jest niedopuszczalne.

(Do art. 41). Uchybienie terminu zdarza się często przy przedkładaniu rachunków z powodu przesiedlenia oraz przy rachunkach kosztów podróży i diet.

Termin 14 dniowy, określony w § 20 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 826, do przedłożenia odnośnych rachunków nie jest terminem prekluzyjnym, lecz porządkowym, wskutek czego przekroczenie tego terminu nie może pozbawić funkcjonariusza prawa do zwrotu kosztów związanych z przeniesieniem na inne miejsce służbowe lub z delegacją względnie z podróżą służbową (Okólnik Ministerstwa Skarbu z dn. 4 sierpnia 1928 r. Nr. D III 1236 i z 14 sierpnia 1928 r. Nr. D. III 2651/1). W innych wypadkach strony, prosząc o przywrócenie terminu, powinny przedłożyć zaświadczenie urzędowe, któreby stwierdzało, że zaniedbanie terminu powstało nie z ich winy oraz określało termin ustania przeszkody.

Zdarza się, że osoby przeniesione w stan spoczynku przesiedlają się przed terminem spensjonowania. Prośby o wypłacenie kosztów przesiedlenia nie mogą być wówczas przyznawane, chyba, że wcześniej to przesiedlenie nastąpiło, by opróżnić mieszkanie służbowe — wskutek polecenia władzy.

Art. 42. Prośbę o przywrócenie terminu dla odwołania rozstrzyga ostatecznie władza odwoławcza, w innych wypadkach — władza, wobec której czynność miała być dopełniona.

Art. 43. Prośba o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania zaskarżonej decyzji władzy, jednakże władza może wstrzymać wykonanie, gdy uzna to za uzasadnione.

IX. P o s t ę p o w a n i e w y j a ś n i a j ą c e

Art. 44. O ile poszczególne przepisy nie określają ściśle postępowania dla ustalenia okoliczności, mających być podstawą rozstrzygnięcia, ma władza z urzędu ustanawiać zakres postępowania wyjaśniającego i środków dowodowych, potrzebnych dla należytego ustalenia stanu sprawy, kierując się przytem względami celowości, szybkości, prostoty i zaoszczędzenia kosztów.

(Do art. 44). Przepisy zawarte w tym artykule winny być przestrzegane szczególnie przy postępowaniu wyjaśniającem w sprawach deklaracyj językowych, budowy szkół, dochodzeniach wstępnych itp. W sprawach, wymagających opinii prawnych, dotyczących majątkowych i publicznych interesów Państwa, oraz w sprawach udzielania porady prawnej i współdziałania w sporządzaniu aktów prawnych, dotyczących praw i interesów Państwa, należy zwracać się do Prokuratorji Generalnej tylko za pośrednictwem Kuratorjum.

Art. 45. 1. Poza wypadkami, w których obowiązujące przepisy prawne nakazują przeprowadzenie rozprawy, władza może zarządzić przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w formie rozprawy ustnej, o ile w ten sposób da się osiągnąć znaczne przyspieszenie i uproszczenie postępowania.

2. W szczególności władza może zarządzić z urzędu lub na

wniosek rozprawę ustną:

- a) o ile chodzi o uzgodnienie sprzecznych interesów stron;
- b) o ile chodzi o rozpatrzenie sprawy przy udziale większej liczby osób interesowanych reprezentantów różnych działów administracji albo przy udziale świadków lub biegłych;
- c) o ile badanie wyjaśniające ma być przeprowadzone poza siedzibą urzędu przez osobno delegowanego w tym celu urzędnika.

Art. 46. 1. O terminie rozprawy ustnej należy zawiadomić strony, świadków i biegłych oraz zainteresowane władze i urzędy bezpośrednio, inne zaś osoby interesowane przez publiczne ogłoszenia w sposób, w danej miejscowości praktykowany.

2. W zawiadomieniu lub w ogłoszeniu o rozprawie ustnej należy:

- a) określić dokładnie przedmiot, miejsce i czas rozprawy;
- b) oznajmić, że interesowani mogą bądź stawić się osobiście, bądź złożyć na piśmie swe żądania, wnioski i zarzuty, najpóźniej do dnia poprzedzającego dzień rozprawy;
- c) zwrócić uwagę na przepis ust. 2. art. 47.

(Do art. 46). W myśl ogólnych zasad postępowania administracyjnego należy już w I instancji dać możliwość zainteresowanym osobom obrony ich praw. (Wyrok N. T. A. z 14 czerwca 1923 r. L. rej. 346/22).

Nieprzesłuchanie skarżącego przed wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie powoduje uchylecia tego orzeczenia z powodu wadliwego postępowania, jeżeli skarżący nie powołał się na żadne okoliczności faktyczne, których ustalenie z jego udziałem mogło spowodować wydanie innego orzeczenia. (Wyrok N.T.A. z 23 marca 1925 r. L. rej. 2009/23).

Art. 47. 1. Urzędnik prowadzący rozprawę obowiązany jest, mając zawsze na uwadze interes publiczny, dążyć do wszechstronnego wyjaśnienia sprawy oraz możliwego uzgodnienia sprzecznych interesów stron, przy czem powinien dać możliwość osobom interesowanym zapoznania się ze sprawą, a także złożenia potrzebnych oświadczeń.

2. Władza może nie przyjąć w dalszem postępowaniu przed tą instancją żądań, wniosków i zarzutów, które nie zostały zgłoszone ani w terminie, przewidzianym w art. 46 ust. 2 lit. b), ani ustnie podczas rozprawy, jeżeli żądania, wnioski lub zarzuty przy należytej staranności zgłaszającego mogłyby być zgłoszone w terminach wyżej wskazanych, a zwłaszcza jeżeli władza dojdzie do wniosku, że zgłoszenia te zmierzają do przewlekania sprawy. Odmienne postanowienia poszczególnych ustaw pozostają w mocy.

(Do art. 47). Wszechstronne wyjaśnienie sprawy ze strony urzędnika jest konieczne, wobec tego, że decyzja władzy oparta na nieporozumieniu co do okoliczności faktycznych, dotknięta jest istotnym brakiem postępowania. (Wyrok N. T. A. z 3 grudnia 1923 r. L. rej. 1236/23). Poza tem oparcie decyzji na okolicznościach nie stwierdzonych w postępowaniu administracyjnem i pominięcie dotyczącej okoliczności również przez instancję odwoławczą, mimo podniesionego w tem odwołaniu

zarzutu, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 19 lutego 1924 r. L. rej. 1075/22).

Art. 48. Urzędnik prowadzący rozprawę ustali jej przebieg i wynik w protokóle, dołączając doń oświadczenia, złożone na piśmie.

(Do art. 48) Niemożność stwierdzenia w aktach administracyjnych okoliczności, decydujących dla oceny legalności zaskarżonego orzeczenia, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 1 kwietnia 1924 r. L. rej. 516/23).

X. D o w o d y.

Art. 49. Jako środek dowodowy w postępowaniu administracyjnym służy wszystko, co może się przyczynić do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem.

Art. 50. O tem czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną, decyduje władza na podstawie swobodnej oceny wyników postępowania wyjaśniającego.

(Do art. 50). Niezbadanie, od kogo pochodzi i przez kogo podpisana jest decyzja, mogąca uchodzić za ważne orzeczenie, na które strona dla uzasadnienia swych praw powołuje się, stanowi wadliwość postępowania. (Orzeczenie N. T. A. z 5 października 1923 r. L. rej. 373/23). Gołosłowne twierdzenia stron, sprzeczne z wynikami dochodzeń urzędowych, są bez znaczenia. (Wyrok N. T. A. z 11 grudnia 1923 r. L. rej. 476/22). Pominięcie wyjaśnień strony bez sprawdzenia ich wiarygodności i bez uzasadnienia powodów pominięcia, stanowi istotną wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 17 września 1923 r. L. rej. 22/23). Pominięcie jednakże późniejszych twierdzeń stron przez władzę administracyjną, wskutek ich niezgodności z poprzednimi twierdzeniami, samo przez się nie uzasadnia wadliwości postępowania. (Wyrok N. T. A. z 16 stycznia 1923 r. L. rej. 91/22) Pominięcie sprawdzenia dowodów przedłożonych przez stronę interesowaną dla ustalenia okoliczności, które wedle jej zapatrywania, dla sprawy miały znaczenie decydujące, stanowi uchybienie pod względem formalnym i stanowi naruszenie form postępowania. (Wyrok N. T. A. z 2 stycznia 1923 r. L. rej. 76/22) Niepoddanie ocenie dowodów, złożonych na poparcie oświadczenia, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 20 grudnia 1923 r. L. rej. 361/22) Niesprawdzenie obojętnej dla sprawy okoliczności, przed wydaniem orzeczenia przez władzę odwoławczą, nie jest wadliwością postępowania. (Wyrok N. T. A. z 15 lutego 1924 r. L. rej. 30/22). Nieprzeprowadzenie przez władzę dochodzeń i pominięcie zupełne ofiarowanych dowodów, co do istnienia istotnych okoliczności stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 15 stycznia 1925 r. L. rej. 154/23) Nieuwzględnienie dowodów bez bliższego podania, dlaczego przedstawione w podaniu dowody uznane

zostały za niewystarczające, lub też za niewiarygodne, stanowi istotną wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 10 kwietnia 1924 r. L. rej. 642/22).

A. Dowód z dokumentów.

Art. 51. 1. Siłę dowodową dokumentów ocenia władza w granicach postanowień rozporządzenia niniejszego i innych przepisów prawnych.

2. Jeżeli zdaniem władzy istnieje uzasadnione podejrzenie, że przedstawiony dokument jest nieprawdziwy, może ona zależnie od znaczenia dokumentu dla sprawy, albo bieg postępowania administracyjnego w całości lub w części wstrzymać do czasu wyjaśnienia prawdziwości dokumentu, albo też postępowanie dalej prowadzić

(Do art. 51). Każda władza ma prawo badania dokumentów tak publicznych jakoteż prywatnych. Gdyby władza uważała prawdziwość dokumentu publicznego za wątpliwą, obowiązana jest z urzędu zwrócić się do władzy (urzędu), która dokument wystawiła, z prośbą o stwierdzenie prawdziwości dokumentu. O ileby ta władza wykazała, że dokument, o który chodzi, jest istotnie nieprawdziwy, w tym wypadku należy sprawę skierować do Prokuratury.

Art. 52. 1. Dokumenty publiczne wystawione w przepisanej formie stanowią zupełny dowód na to, że wedle nich urzędownie zostało stwierdzone, oświadczone lub zarządzane.

2. Dokumentem publicznym w rozumieniu artykułu niniejszego jest dokument uznany za publiczny przez obowiązujące przepisy, albo wystawiony przez władzę publiczną w granicach jej kompetencji, albo przez osobę zaufania publicznego.

3. Dokumenty wystawione, jako publiczne przez władze obce, traktuje się według swobodnej oceny przy zastosowaniu obowiązujących przepisów prawnych.

Art. 53. Dokumenty prywatne, bądź podpisane przez wystawcę, bądź zaopatrzone znakiem ręcznym należycie uwierzytelnionym, stanowią zupełny dowód na to, że zawarte w nich oświadczenia pochodzą od wystawcy.

Art. 54. Moc dowodową ksiąg handlowych, dzienników agentów handlowych i t. d. ocenia się według obowiązujących w tym względzie przepisów.

Art. 55. Dopuszczalny jest dowód nieprawdziwości, zarówno dokumentów publicznych jako też prywatnych.

Art. 56. Jeżeli osoba interesowana powołuje się na okoliczności, które można ustalić na podstawie akt urzędowych, będących w posiadaniu władz lub urzędów polskich i przytem wskazuje tę władzę lub urząd, wówczas władza akta te sprowadzi lub dokona w nim potrzebnych oględzin na miejscu.

B. Dowód ze świadków, biegłych i oględzin.

Art. 57. 1. Władza bada świadków bądź z własnej inicjatywy, bądź na wniosek stron. Świadkowie badani na wniosek stron, mogą

być bądź wzywani przez władzę, bądź sprowadzeni za zgodą władzy przez same strony.

2. Władza może zamiast badania świadków ograniczyć się do żądania od nich zeznań na piśmie pod warunkami wskazanymi w ust. 3 art. 20.

3. Jeśli stawienie świadka jest utrudnione bądź z powodu znacznej odległości jego miejsca zamieszkania od miejsca stawienia, bądź z powodu choroby, władza może w zamiast wzywania go bądź zażądać zeznań na piśmie, bądź zbadać świadka sama lub przez równorzędny albo niższy urząd w miejscu, znajdującym się w pobliżu zamieszkania świadka, który z powodu choroby nie może stawić się przed władzą lub urzędem, — zbadać na miejscu.

4. Niewykonanie żądania władzy co do stawienia lub złożenia zeznań na piśmie świadek winien usprawiedliwić.

(Do art. 57). Nieprzesłuchanie przez władzę świadków, których strona podaje dla wskazania okoliczności niespornych, bądź w inny sposób urzędowo stwierdzonych, bądź ze sobą sprzecznych, wreszcie dla sprawy obojętnej, nie jest istotną wadliwością postępowania. (Wyrok N. T. A. z 15 października 1923 r. L. rej. 814/23).

Jeżeli w odwołaniu nie ofiarowano żadnych dowodów z urzędu, przez przesłuchanie świadków na wywody w odwołaniu nie stanowi wadliwości postępowania. (Wyrok N. T. A. z 30 listopada 1923 r. L. rej. 437/22).

Wzywania świadków należy dokonywać na formularzach według wzoru Nr. 3.

Wzór Nr. 3.

Inspektor Szkolny (Dyrekcja, Kierownictwo) w

L.

W e z w a n i e

Do Pan

w

Celem złożenia świadectwa w sprawie

zechce się Pan zgłosić w biurze (Dyrekcji, Kierownictwie)

w

dnia (w czasie od do) o godz.

W dnia 19

Podpis urzędnika wzywającego.

Art. 58. 1. Władza może uznać ważne przeszkody uniemożliwiające świadkowi stawienie się w terminie wyznaczonym oraz usprawiedliwiająca nieprzedstawienie w terminie wyznaczonym zeznań na piśmie.

2. W szczególności, za przyczyny usprawiedliwiająca niewyświetlenie świadka uważa się chorobę świadka, jako też śmierć rodziców, męża, żony lub dzieci, przerwanie komunikacji, pozbawienie wolności i zbyt późne otrzymanie wezwania.

Art. 59. Nie mogą być badani w charakterze świadków:

- a) osoby niezdolne do udzielania swoich spostrzeżeń, oraz osoby, które były niezdolne do spostrzeżenia faktu, mającego być udowodnionym;
- b) duchowni co do tego, co im powierzono na spowiedzi lub do tajemnicą duchowną;
- c) wojskowi, funkcjonariusze państwowi, oraz pracownicy komunalni co do znanych im tajemnic urzędowych, chyba że uzyskają zezwolenie na złożenie zeznań od swego przełożonego.

Art. 60. Nikt nie może odmówić zeznań w charakterze świadka, jednak świadek może odmówić odpowiedzi na pytania, gdy odpowiedź mogłaby spowodować karno-sądową odpowiedzialność, albo narazić na hańbę, albo wyrządzić bezpośrednio znaczną stratę majątkową w stosunku do samego świadka, jego małżonka, jego krewnego lub powinowatego linii wstępnej lub zstępnej, krewnego w linii bocznej do trzeciego a powinowatego do drugiego stopnia, dziecka przyznanego, rodziców przybranych oraz osoby, nad którą świadek sprawuje opiekę lub kuratelę, albo spowodować naruszenia prawnie uznanej tajemnicy zawodowej.

Art. 61. 1. Przed badaniem, lub żądając złożenia zeznań na piśmie, władza uprzedzi świadka o grożącej mu odpowiedzialności za fałszywe zeznanie.

2. W razie konieczności przesłuchania świadka pod przysięgą władza zwraca się o zaprzysiężenie świadka do najbliższego sądu pokoju (powiatowego). Pozostają w mocy przepisy szczególne, przewidujące zaprzysiężanie świadków przez władze administracyjne.

3. Świadców, od których przysięgi się nie odbiera, składają przed władzą administracyjną wzajemnie przysięgi przyrzeczenie zeznania prawdy według sumienia po uprzedzeniu ich, że przyrzeczenie to ma moc przysięgi.

4. Od przysięgi są zwolnieni duchowni wszystkich prawnie uznanych wyznań; osoby należące do wyznań nieuznających przysięgi: nieletni do lat 14; zstępni, gdy mają świadczyć w sprawie wstępnych i odwrotnie; małżonek, gdy ma świadczyć w sprawie wsołmałżonka; bracia i siostry w sprawach rodzeństwa; funkcjonariusze publiczni, którzy złożyli przysięgę służbową, o ile zeznania ich dotyczą faktów wiadomych im z tytułu pełnienia obowiązków służbowych.

Art. 62. 1. Wzywaniu i badaniu biegłych dokonywa się na tych samych zasadach co wzywaniu i badaniu świadków.

2. Przepisy dotyczące stałych znawców pozostają w mocy.

Art. 63. Biegłego, przedstawionego przez stronę, władza nie przyjmie, a wezwanego wyłączy, gdy powstaje uzasadniona wątpliwość co do jego bezstronności.

Art. 64. 1. Żądania świadków i biegłych o przyznanie wynagrodzenia za stratę czasu i zwrot kosztów podróży winny być zgłoszone

pod rygorem utraty roszczenia przed zakończeniem rozpoznania sprawy.

2. O przyznaniu wynagrodzenia dla świadków i biegłych oraz jego wysokości, jak również o przyznaniu kosztów podróży, decyduje władza rozpoznająca sprawę. Od decyzji w tym przedmiocie niema odwołania.

Art. 65. Władza może z urzędu albo na wniosek strony zarządzić oględziny na miejscu z udziałem lub bez udziału biegłych.

Art. 66. Strony, o ile zjawią się w czasie badania świadków biegłych lub w czasie oględzin, winny być dopuszczone do uczestnictwa w tych czynnościach o ile interes publiczny nie stoi temu na przeszkodzie.

Art. 67. Za niewłaściwe zachowanie się w czasie rozprawy lub innych czynności urzędowych strony, świadkowie i biegli mogą być wydaleny z miejsca rozprawy lub z powyższych czynności przez kierującego urzędnika.

XI. Załatwianie spraw.

Art. 68. 1. Sprawy należy załatwiać bez niepotrzebnej zwłoki i przytem tak, aby nie cierpiał ani interes publiczny ani uprawnione interesy osób prywatnych.

2. Sprawy, które nie wymagają zbierania przedwstępnych informacji, dochodzeń, opinii i t. p., winny być z reguły załatwiane niezwłocznie, o ile możności w formie ustnej i bezpośredniej, zarówno w stosunku do osób, które zgłaszają się w urzędzie, jako też przy sposobności wyjazdów służbowych poza siedzibą urzędu. Przytem władza w miarę potrzeby ma utrzymywać istotną część czynności urzędowej w protokóle lub w formie adnotacji na akcie.

3. Sprawy należy załatwiać w formie pisemnej i doręczać stronom odpowiednie pisma, jeżeli tego przepisy bądź wprost bądź pośrednio wymagają, albo jeżeli to wyraźnie leży w interesie strony.

4. Załatwiając sprawę pisemnie należy to czynić z możliwym pośpiechem, w każdym razie tak, aby sprawa została przez władzę administracji ogólnej w zakresie administracji spraw wewnętrznych zakończona najpóźniej w ciągu 3 miesięcy, a jeżeli sprawa ma być w myśl obowiązujących przepisów załatwiona po porozumieniu się z inną władzą, — najpóźniej w ciągu 5 miesięcy, o ile poszczególne przepisy nie ustalają terminów innych.

5. Do wszystkich spraw, załatwianych przez inne władze i w innym zakresie, niż wymienione w ustępie powyższym, terminy 3 i 5 miesięcy przedłuża się do 6 miesięcy.

Art. 69. 1. Do terminów, wskazanych w ust. 4 i 5 art. 68 nie wlicza się:

- a) terminów specjalnych, przewidzianych w poszczególnych przepisach prawnych dla dopełnienia warunków, przez te przepisy wymaganych;
 - b) okresów zwłoki, spowodowanych bądź wyraźną winą osób interesowanych, bądź okolicznościami, niezależnymi od władzy decydującej.
2. Terminy, wskazane w ust. 4 i 5 art. 68, nie mają również zastosowania w wypadkach wstrzymania postępowania administracyjnego (art. 74).

Art. 70. 1. O ile w terminie, wskazanym w ust. 4 i 5 art. 68, sprawa nie zostanie całkowicie załatwiona, a poszczególne przepisy prawne nie przewidują skutków szczególnych na wypadek braku de-

cyzji władzy w ciągu pewnego okresu czasu, strona ma prawo żądać przekazania sprawy do instancji wyższej celem jej załatwienia.

2. Podanie strony władza winna przekazać do instancji wyższej najdalej w ciągu trzech dni, bądź z aktami sprawy, bądź z wyjaśnieniem, że sprawa nie mogła być w terminie załatwiona z powodu okoliczności, przewidzianych w art. 69.

3. Władza wyższa, która załatwia sprawę za władzę niższą, działa w charakterze tej instancji, za którą spełnia tę czynność. Od takich orzeczeń, wydanych za władzę niższą, odwołanie, jeśli jest dopuszczalne, rozstrzyga władza instancyjnie wyższa od władzy rozstrzygającej.

Art. 71. Jeżeli niema podstawy prawnej lub faktycznej do merytorycznego załatwienia sprawy, będącej przedmiotem podania, władza pozostawia je bez załatwienia, a sprawę wszczętą już umarza, czyniąc odpowiednią adnotację na akcie i w miarę okoliczności zawiadamiając petenta.

(Do art. 68—71). Przy załatwianiu spraw w administracji szkolnej należy przestrzegać terminów ustalonych osobnymi przepisami, np. co do rozpisywania konkursu na dyrektorów i kierowników szkół do dnia 30, rozpisywania konkursu na stanowiska nauczycieli w przeciągu 3 miesięcy, próśb o urlop zdrowotny nauczycieli do dnia 30, próśb o koncesje na otwarcie prywatnych szkół do 3 miesięcy, próśb o przeniesienie nauczyciela w stan pozasłużbowy do dnia 30. Sprawy językowe w szkołach powszechnych do odsyłania spraw do instancji wyższej do 7 dni (art. 89) — i t. p.

Na postanowienia tego artykułu zwraca się uwagę p. p. Inspektorów, Dyrektorów, Kierowników.

Władza, wymierzająca emeryturę, przy zaliczaniu do wyслуги emerytalnej czasu służby samorządowej lub pracy zawodowej (art. 97 ustawy em.) jest związana danymi, ustalonymi w kwalifikacji służbowej. Skoro ogólna ocena kwalifikacyjna wypadła dla skarżącego niedostatecznie, to w zaliczeniu przez władzę przy tej kwalifikacji części pracy zawodowej niema naruszenia praw skarżącego (N. T. A. L. rej. 1259/24, 587/25, 1925/26)

Art. 52 ustawy o państwowej służbie cywilnej i art. 58 o stosunkach służbowych nauczycieli nie nakładają obowiązku na władzę przychylenia się do prośby urzędnika — nauczyciela o przeniesienie.

XII. D e c y z j e.

Art. 72. 1. W toku postępowania władza wydaje decyzje (orzeczenia i zarządzenia) tak często, jak tego zażądzie potrzeba.

2. Decyzje dzielą się na główne i incydentalne. Decyzje główne sprawę, będącą przedmiotem postępowania, załatwiają co do jej istoty, względnie sprawę kończą w danej instancji. Decyzje incydentalne rozstrzygają inne kwestje, w toku postępowania.

(Do art. 72). Decyzje, oficjalnie podane stronie do wiadomości, pociągają za sobą skutki prawne. Jednakże cofnięta

przed doręczeniem oficjalnem decyzja władzy nie stwarza żadnych praw dla osoby interesowanej. (Wyrok N. T. A. z 13 lutego 1924 r. L. rej. 587/22).

Art. 73. 1. Decyzja, od której nie służy odwołanie lub skarga w toku instancji administracyjnych, jest ostateczna.

2. Decyzja, której nie można zaskarżyć również do sądów administracyjnych jest prawomocna.

(Do art. 73) Sprawa sporna między stronami, a rozstrzygnięta wyrokiem sądu administracyjnego, nie może być ponownie rozpatrywana przez władzę administracyjną przy tym samym stanie faktycznym, przyjętym za podstawę wyroku. (Wyrok N. T. A. z 24 lutego 1925 r. L. rej. 1372/23). Wydane w ostatniej instancji decyzje, które są wyłączone z pod orzecznictwa N. T. A., uprawomocniają się z chwilą ich ogłoszenia względnie doręczenia, inne natomiast dopiero z chwilą upływu dwumiesięcznego czasokresu, przewidzianego w art. 10 ustawy o N. T. A. Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 400 z r. 1926).

Art. 74. 1. Gdy dla wydania decyzji konieczne jest rozstrzygnięcie pytania wstępnego, podlegającego kompetencji innych władz administracyjnych lub sądu, władza rozstrzygająca wyda decyzję tymczasową, uwarunkowaną późniejszym rozstrzygnięciem pytania wstępnego, jeśli zaś taka decyzja jest niemożliwa, władza rozstrzygnięciem sprawie, opierając się na własnej ocenie pytań wstępnych.

2. Władza powinna wstrzymać postępowanie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia pytania wstępnego, jeśli ono jest już przedmiotem sprawy we właściwym urzędzie lub sądzie, a natychmiastowe wydanie decyzji nie jest konieczne ze względu na interes publiczny i mogłoby w razie odmiennego rozstrzygnięcia pytania wstępnego spowodować niepowetowane szkody dla strony lub niemożność przywrócenia stanu poprzedniego.

3. Władza obowiązana jest wstrzymać postępowanie w wypadkach, wyraźnie wskazanych przez prawo.

Art. 75. 1. Każda decyzja powinna zawierać powołanie się na podstawę prawną, datę, osnowę decyzji, oznaczenie jej rodzaju, podpis władzy oraz wskazać, czy przysługuje od niej odwołanie czy skarga.

2. Jeśli decyzja jest w całości lub w części odmowną, powinna zawierać prawne i faktyczne uzasadnienie.

3. Jeśli decyzja jest pozostawiona całkowicie swobodnej ocenie władzy, wystarczy powołać się na podstawę prawną, w innych wypadkach swobodnej oceny wystarczy to jedynie wówczas, kiedy ważny interes państwowy przemawia przeciwko bliższemu uzasadnieniu.

(Do art. 75). Niepowołanie w orzeczeniu żadnych przepisów prawnych formalnych lub materialnych, na których orzeczenie się opiera, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 22 października 1925 r. L. rej. 1542/23).

Nieprzytoczenie w orzeczeniu przepisów prawa materialnego, któremi się władza kierowała, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 26 maja 1924 r. L. rej. 1602/23).

Niezamieszczenie w orzeczeniu zgodnego z stanem akt uzasadnienia, oraz nienaprowadzenie przepisów prawa materialnego, któremi się władza kierowała przy rozstrzygnięciu sprawy, stanowi naruszenie postępowania administracyjnego ze szkodą dla skarżącego. (Wyrok N. T. A. z 12 lutego 1925 r. L. rej. 1595/23).

Pominięcie wyjaśnień strony bez sprawdzenia ich wiarygodności i bez uzasadnienia powodów pominięcia, stanowi istotną wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 17 września 1923 r. L. rej. 22/23).

Błąd oczywisty w zacytowaniu ustawy, nie może sam przez się powodować bezzasadności orzeczenia, jeżeli niema wątpliwości, które postanowienia ustawy orzeczenie miało na myśli. (Orzeczenie N. T. A. z 23 listopada 1923 r. L. rej. 11120/23).

Decyzja władz, oparta na nieporozumieniu co do okoliczności faktycznych, dotknięta jest istotnym brakiem postępowania. (Wyrok N. T. A. z 3 grudnia 1923 r. 1236/23).

Uciekanie się do analogji może mieć tylko wówczas miejsce, gdy ustawa nie zawiera żadnego postanowienia na taki wypadek podlegający rozstrzygnięciu. (Wyrok N. T. A. z 9 października 1925 r. L. rej. 1912/24).

Pominięcie rozpatrzenia przed wydaniem decyzji kwestji istotnej dla oceny legalności decyzji, względnie brak wyjaśnienia, dlaczego tę kwestję pominięto, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 22 lutego 1924 r. L. rej. 1356/23).

Niepodanie, chociażby w najgłówniejszych zarysach powodów odmowy zezwolenia, albo niepodanie powodów udzielenia zezwolenia z zastrzeżeniem stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 23 października 1924 r. L. rej. 246/23).

Oparcie zaskarżonego orzeczenia na motywach między innymi na okoliczności taktycznej, w postępowaniu administracyjnym nie ustalonej, której prawdziwości skarżący przeczy, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 13 marca 1925 r. L. rej. 1720/24).

W sprawie podpisu władzy na decyzjach obowiązuje okólnik Ministerstwa WR, i OP. z dnia 28 marca 1928 r. Nr. O. Prez. 2160/28, który postanawia, że pod własnoręcznym podpisem naczelnika władzy, urzędu, (dyrektora, kierownika, względnie jego zastępcy) ma być umieszczony ten podpis piśmem maszynowym.

Decyzja władzy opierać się winna na stanie faktycznym, jaki się z akt bezspornie okazuje. Przyjęcie stanu faktycznego, któryby w istotnym punkcie nie był zgodny z aktami sprawy, powoduje w razie zaskarżenia decyzji w N. T. A. jej uchylenie z powodu wadliwego postępowania.

Swobodna ocena władzy ma wówczas miejsce, gdy przepisy prawne nie postanawiają, pod jakimi warunkami ma nastąpić rozstrzygnięcie pewnej sprawy przez władzę administracyjną.

Art. 76. 1. Objaśniając stronę o przysługującym jej prawie wniesienia odwołania lub skargi do władzy wyższej, należy wskazać tę władzę oraz termin i tryb zaskarżenia.

2. W decyzji głównej tej władzy, która jest dla sprawy ostateczna, należy wyraźnie w objaśnieniu zaznaczyć, że decyzja jest ostateczna w administracyjnym toku instancyj, niezależnie od możliwych uprawnień do wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

(Do art. 76). Decyzja, zawierająca pouczenie o niemożności zaskarżenia jej do wyższej instancji administracyjnej wbrew odnośnym przepisom prawnym narusza formę postępowania administracyjnego.

Art. 77. 1. Jeśli władza błędnie objaśni stronę bądź co do terminu wniesienia odwołania lub skargi, bądź co do dalszego toku instancyj, wówczas objaśnienie takie nie może szkodzić stronie, która do niego się zastosowała. W tym wypadku:

a) odwołanie lub skarga, wniesione w terminie wyznaczonym, chociażby po upływie właściwego terminu ustawowego, uważa się za wniesione w terminie;

b) instancja niewłaściwa, która odwołanie lub skargę otrzymała, prześle je do instancji właściwej, która postąpi z niemi tak, jak gdyby były one od początku skierowane właściwie.

2. Jeśli władza wogóle zaniedba objaśnić stronę o przysługującym jej prawie wniesienia odwołania lub skargi, strona może w ciągu 2 tygodni od chwili ogłoszenia lub doręczenia jej decyzji zażądać od władzy, która orzeczenie wydała, wydania lub też przesłania jej takiego objaśnienia. W tym wypadku termin dla wniesienia odwołania lub skargi liczy się od dnia otrzymania przez stronę objaśnienia.

(Do art. 77). Pomyłka władz, polegająca na wyznaczeniu terminu dłuższego niż ustawy, o ile nie została na czas sprostowana, nie może pociągać za sobą żadnych ujemnych następstw dla strony, która wniosła odwołanie w granicach terminu uwidocznionego w orzeczeniu. (Wyrok N. T. A. z 28 kwietnia 1925 r. L. rej. 1286/24).

Art. 78. 1. Decyzja główna powinna załatwiać sprawę, będącą przedmiotem rozpatrzenia, oraz wszystkie istotne wnioski interesowanych w możliwie najbardziej zwięzłym i wyraźnym ujęciu, powołując się na podstawę prawną.

2. Załatwienie winno z reguły następować w całości. Jeżeli jednak sprawa dopuszcza podział na kilka części, natenczas można, o ile jest to celowe, wydać decyzję o oddzielnych częściach, jeśli całość nie dojrzała jeszcze do rozstrzygnięcia.

Art. 79. Jeżeli decyzja ustanawia obowiązek pewnego świadczenia albo stworzenia pewnego określonego stanu, wówczas należy oznaczyć w decyzji odpowiedni termin dla wypełnienia nałożonego obowiązku.

Art. 80. 1. Decyzję, wydaną w obecności strony, ogłasza się jej ustnie. Jednakże strona może natychmiast zgłosić żądanie doręczenia decyzji na piśmie. W takim razie, jeżeli decyzja nie jest natychmiast wykonalna uważa się dzień doręczenia decyzji na piśmie za dzień jej doręczenia.

2. Decyzja główna, wydana w nieobecności strony, powinna być doręczona jej na piśmie. Potrzebę doręczenia na piśmie innych decyzyj, wydanych w podobnych warunkach, oceni władza.

3. Postanowienia artykułu niniejszego nie naruszają przepisów innych ustaw, które przewidują obowiązek doręczania decyzyj na piśmie.

Art. 81. Władza może każdego czasu przedsięwziąć z urzędu lub na wniosek interesowanych sprostowanie w swych decyzjach błędów pisarskich, rachunkowych oraz innych oczywistych omyłek.

(Do art. 81). Dla sprostowania oczywistej pomyłki w orzeczeniu własnym jest upoważniona władza administracyjna, nie będąc krępowana warunkami dla dozwoleń wznowienia postępowania. (Wyrok N. T. A. z 24 kwietnia 1924 r. L. rej. 593/22). Jeśli chodzi o osoby stanu nauczycielskiego i funkcyjnarjuszy państwowych, nieważnią się poza tem mianowania na zasadzie art. 73 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli i na zasadzie art. 65 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

XIII. Odwołania i skargi incydentalne.

Art. 82. Od decyzji głównej, wydanej w pierwszej instancji, służy stronie odwołanie tylko do jednej instancji i przytem bezpośrednio wyższej, o ile poszczególne ustawy wydane po dniu 14 września 1923 r. nie stanowią odmiennie.

(Do art. 82). Brak oznaczenia wniosku o zmianę decyzji wyrażeniem technicznym „odwołanie“ lub „rekurs“ nie wpływa na skuteczność wniesionego środka odwoławczego, gdyż dla ocenienia wniesionego środka prawnego, miarodajną jest nie nomenklatura, którą strona dane pismo oznaczyła, lecz jego treść i cel. (Wyrok N. T. A. z 28 stycznia 1924 r. L. rej. 1301/23). (Patrz także „uwaga“ do art. 15).

Art. 83. Odwołanie należy wnieść w ciągu 14 dni ro ogłoszeniu lub doręczeniu decyzji, o ile poszczególne ustawy nie przewidują terminów krótszych.

(Do art. 83) Termin 14-dniowy do wniesienia odwołania jest terminem prekluzyjnym, t. zn., że po jego upływie następuje utrata prawa do korzystania ze środka prawnego, jakim jest odwołanie. Wniesienie jednak po tym terminie załatwia się bez rozpatrywania.

Art. 84. Decyzję incydentalną można zaskarżyć tylko łącznie z odwołaniem od decyzji głównej, z wyjątkiem wypadku, gdy decyzja incydentalna została wydana po wydaniu decyzji głównej oraz wypadków, przewidzianych w poszczególnych ustawach.

Art. 85. 1. Odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia; wystarczy, jeśli z podania strony wynika, iż nie jest zadowolona z decyzji władzy i prosi o jej zmianę.

2. Władza nie weźmie pod rozwagę nowych okoliczności, przytoczonych w odwołaniu, jeśli:

- a) okoliczności te powstały już po wydaniu decyzji w I instancji;
- b) obowiązujące przepisy stanowią w konkretnym wypadku obowiązek podania wszystkich żądań i wniosków stron w postępowaniu przed niższą instancją;
- c) przytoczone przez stronę nowe okoliczności nie należące do tych, które władza ma z urzędu uwzględniać, pozostają w sprzeczności ze stanowiskiem poprzednio przez stronę zajętym, a strona nie usprawiedliwi tej sprzeczności;
- d) nowe twierdzenia mają oczywiście na celu przewleczenie sprawy;
- e) strona występuje z wnioskami, które prowadzą do zupełnie nowej pod względem prawnym sprawy, względnie dotyczą zupełnie innego żądania, aniżeli to, o którym poprzednia instancja rozstrzygała.

(Do art. 85). Przyjęcie przez władzę stanu rzeczy, sprzecznego z aktami, powoduje uchylenie zaskarżonego orzeczenia, a to nawet w razie braku zarzutu w tym kierunku ze strony skarżącego. (Wyrok N. T. A. z 26 listopada 1923 r. L. rej. 553/22).

Niewuzględnienie odwołania z jedynym uzasadnieniem, że twierdzenie strony nie zostało odpowiednio udowodnione, bez bliższego podania dlaczego przedstawione w odwołaniu dowody uznane zostały za niewystarczające, czy też niewiarygodne, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 10 kwietnia 1924 r. L. rej. 642/22).

Art. 86. Instancja odwoławcza orzeka ostatecznie o niedopuszczalności odwołania lub też o uchybieniu terminu dla odwołania.

(Do art. 86). W razie odrzucenia odwołania z powodu spóźnienia, zarzut, że data zamieszczona na receptysie urzędowym nie zgadza się z rzeczywistym dniem doręczenia, może stanowić podstawę do wznowienia (art. 95), nie może natomiast skutecznie być podniesiony w skardze do N. T. A. (Wyrok N. T. A. z 22 października 1926 r. L. rej. 489/25).

Merytoryczne załatwienie przez instancję odwoławczą spóźnionego odwołania przeciw orzeczeniu władzy I instancji, mieści w sobie milczące przywrócenie terminu na wniesione odwołanie. (Wyrok N. T. A. z 5 listopada 1923 r. L. rej. 295/22).

Art. 87. 1. Przed upływem terminu dla odwołania decyzja nie ulega wykonaniu.

2. Wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji;

3. Wyjątek od zasad powyższych stanowią decyzje:

- a) których natychmiastowa wykonalność jest przewidziana w ustawie;

b) zgodnie z żądaniem wszystkich stron;

c) co do których strony zrzekły się prawa wniesienia odwołania.

4. Poza tem władza może postanowić, że decyzja ulega natychmiastowemu wykonaniu, jeśli jest to wskazane w interesie publicznym lub w wyjątkowo ważnym interesie strony. W tym ostatnim wypadku władza może zażądać od strony odpowiedniego zabezpieczenia.

(Do art. 87). P. P. Inspektorowie szkolni (zastępcy) powinni umieszczać w swych zarządzeniach, dotyczących przeniesień tymczasowych nauczycieli publicznych szkół powszechnych, z urzędu, (z jednej miejscowości do drugiej w powiecie, lub z jednej szkoły do drugiej w tej samej miejscowości), postanowienie, iż decyzja ta ulega natychmiastowemu wykonaniu, o ile jest to wskazane w interesie szkoły, lub przemawia za tem wyjątkowo ważny interes danego nauczyciela (ki).

Art. 88. Decyzję do natychmiastowej wykonalności władza może wydać zarówno łącznie z rozstrzygnięciem sprawy, jak i oddzielnie w razie późniejszego ustalenia jej potrzeby.

Art. 89. Odwołanie należy wnieść za pośrednictwem tej władzy, która decyzję wydała.

2. Władza, która decyzję wydała, obowiązana jest otrzymane odwołanie w ciągu siedmiu dni po upływie terminu odwołania przelać wraz z aktami z sprawy do rozpoznania instancji wyższej, powiadając strony o wniesieniu odwołania.

Art. 90. 1. Jeśli jednak władza, która decyzję wydała, uzna, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie, może sama zmienić swoją decyzję o ile w decyzji tej nie nabyły praw osoby inne.

2. To samo stosuje się, gdy na decyzję władzy wniesiono skargę do sądu administracyjnego.

Art. 91. Jeśli odwołanie strony jednej może wpłynąć na rozstrzygnięcie w stosunku do innych, wówczas władza odwoławcza wyznaczy im stosowny termin do zapoznania się z odwołaniem (art. 14) i wypowiedzenia się co do niego.

Art. 92. Potrzebne uzupełnienie postępowania wyjaśniającego może władza odwoławcza zarządzić z urzędu lub na wniosek stron; może je przeprowadzić sama lub przez władzę niższej instancji

Art. 93. Jeśli odwołania nie należy odrzucić jako spóźnionego lub niedopuszczalnego, władza odwoławcza wyda orzeczenie w sprawie nie będąc związana ani zakresem żądań odwołania, ani ustaleniami instancji niższej.

(Do art. 93). Niezałatwienie w orzeczeniu rekursowem, podniesionego w rekursie istotnego dla sprawy zarzutu, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 15 stycznia 1923 r. L. rej. 68/22).

Art. 94. Przepisy zawarte w art. 72—81, mają podobne zastosowanie również do decyzji władzy odwoławczej z tą zmianą, że przy decyzjach zatwierdzających rozstrzygnięcie niższej instancji może wystarczyć wskazanie na uzasadnienie zaskarżonej decyzji.

(Do art. 94). Wskazanie w orzeczeniu, wydanem na rekurs przez instancję odwoławczą, organu powołanego do wydania orzeczenia w I instancji, bez równoczesnego zadecydowania w

rzeczy samej, jest wadliwością postępowania. (Wyrok N. T. A. z 27 września 1923 r. L. rej. 314/25).

Jeżeli w rekursie nie ofiarowano żadnych dowodów, to pominięcie przeprowadzenia dowodów z urzędu, przez przesłuchanie świadków na wywody w rekursie, nie stanowi wadliwości postępowania. (Wyrok N. T. A. z 30 listopada 1923 r. L. rej. 437/22).

Niezałatwienie przez ostatnią instancję administracyjną adresowanego do niej rekursu strony, lecz przesłanie go instancji niższej i wydanie przez tę niższą instancję ponownego orzeczenia z powołaniem się na to odstąpienie sprawy, stanowi wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 20 stycznia 1925 r. L. rej. 1291/24).

Zniesienie wskutek odwołania przez władzę II instancji orzeczenia I instancji z poleceniem tejże wydania uzupełnienia dochodzeń we wskazanym kierunku nowego orzeczenia, stanowi istotne naruszenie form postępowania. Jeżeli bowiem władza II instancji uważa, że materiał faktyczny, na którym oparto orzeczenie I instancji, nie jest dostateczny i że wymaga on uzupełnienia, to nic jej nie stoi na przeszkodzie, aby materiał ten, czy to we własnym zakresie działania, czy też zapomocą nakazanych władzy niższej dochodzeń, uzupełniła, obowiązana jednak jest, na podstawie uzupełnionego w ten sposób materiału, samo orzeczenie załatwiające sprawę stanowczo wydać, a nie wolno jej orzeczenia I instancji tylko skasować, polecając tej ostatniej, wydać po raz drugi nowe orzeczenie. (Wyrok N. T. A. z 18 listopada 1926 r. L. rej. 985/24). Władza II instancji może nakazać władzy niższej z tytułu swej władzy nadzoru i swego hierarchicznego stanowiska przeprowadzenie pewnych wskazanych dochodzeń, nie może jednak narzucać jej swego zapatrywania prawnego na pewną kwestję, gdyż to zapatrywanie może przeprowadzić drogą odpowiedniej zmiany orzeczenia I instancji. Z tego punktu widzenia, dopuszczenie możliwości orzekania władz administracyjnych trybem kasacyjnym, jest nie tylko niedopuszczalne ale i niecelowe. (Wyrok N. T. A. z 18 listopada 1926 r. L. rej. 985/24).

XIV. Wznowienie postępowania, uchylenie oraz zmiana decyzji z urzędu.

Art. 95. W sprawie zakończonej decyzją od której nie służy środek prawny może nastąpić wznowienie postępowania:

- a) jeżeli decyzja została spowodowana przez sfalszowanie lub przedstawienie sfalszowanego dokumentu, przez fałszywe świadectwo, przekupstwo lub inny czyn karalny sądownie.

- b) jeżeli wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne, które istniały już po wydaniu decyzji lub nowe środki dowodowe, o ile okoliczności te i środki w toku postępowania nie były znane władzy rozstrzygającej i nie mogły być wówczas powołane przez stronę zainteresowaną we wznowieniu bez winy tej strony;
- c) jeżeli władza administracyjna lub sądowa, właściwa dla rozstrzygnięcia pytania wstępnego (art. 74) zadecydowała o niem w istotnych punktach odmienne od oceny pytania, przyjętej za podstawę orzeczenia.

(Do art. 95). Zasada, iż orzeczenie zapadłe w ostatniej instancji administracyjnej, nabywa mocy prawa także wobec władzy, która je wydała, nie wyklucza jednak wznowienia postępowania administracyjnego, w tych wypadkach, w których wyjdą na jaw nowe okoliczności faktyczne dla sprawy istotne i to takie okoliczności, których strony nie mogły podnieść już w toku postępowania administracyjnego. Taka korektura orzeczenia administracyjnego, jest częściowo konieczna, gdyż treść prawna ostatecznych orzeczeń władz administracyjnych opiera się na pewnym stanie faktycznym, a okoliczność, iż ujawnienie innego stanu faktycznego następuje bez winy strony, dopiero po zamknięciu postępowania, nie może oczywiście w myśl ogólnych pojęć prawnych wyjść na niekorzyść strony. (Wyrok N.T.A. z 13 lutego 1923 r. L. rej. 431/22.)

Niedopuszczalne jest wznowienie postępowania administracyjnego, w sprawie zakończonej prawomocnym orzeczeniem władzy administracyjnej, jeżeli strona domagająca się wznowienia, nie przytoczyła wogóle żadnych okoliczności faktycznych, lub dowodów nieuwzględnionych w pierwszym przewodzie administracyjnym, zdolnych obalić merytoryczną treść orzeczenia, co do którego postępowanie ma być wznowione.

Nie jest dopuszczalne wznowienie postępowania administracyjnego z powodu rzekomego uchybienia formom postępowania administracyjnego. (Wyrok N. T. A. z 19 maja 1924 r. L. rej. 936/23).

Art. 96. 1. Podanie o wznowienie postępowania należy wnieść do władzy, która wydała decyzję w I instancji, w ciągu dwu tygodni od dnia, w którym strona domagająca się wznowienia otrzymała w sposób, dający się udowodnić, wiadomość o przyczynie uzasadniającej wznowienie.

2. Wznowienie postępowania może zarządzić władza również z urzędu.

3. W obu wypadkach wznowienie postępowania może nastąpić z powodu przyczyn wskazanych w lit. a) art. 95, w każdym czasie; z powodu przyczyn zaś, wskazanych w lit. b) i c) tegoż artykułu przed upływem 3-ech lat od dnia uprawomocnienia się decyzji.

(Do art. 96). Z samej istoty wznowienia postępowania administracyjnego wynika, że domagać się go mogą tylko osoby, które w poprzednim prawomocnie zakończonym postępowaniu administracyjnym brały udział jako strony. (Wyrok N. T. A. z 1 lutego 1926 r. L. rej. 690/24).

Twierdzenie, że zachodzą okoliczności faktycznie nowe, dla sprawy istotne, uzasadniające prośbę o wznowienie postępowania administracyjnego powinno być przynajmniej uprawdopodobnione. (Wyrok N. T. A. z 23 października 1923 r. L. rej. 345/22).

Rewizja orzeczenia administracyjnego może być zarządzona przez tę samą władzę, która to orzeczenie wydała, jeżeli bezspornie ustalone zostały nowe nieznanne przedtem okoliczności. (Wyrok N. T. A. z 20 lutego 1923 r. L. rej. 402/22).

Zwraca się uwagę, że wznowienie postępowania z przyczyn, podanych w lit. b i c art. 95, ulega przedawnieniu.

Art. 97. 1. O wznowieniu postępowania rozstrzyga władza, która w sprawie wydała decyzję w ostatniej instancji.

2. W decyzji o wznowieniu postępowania władza powinna orzec, o ile nie może wydać nowej decyzji na podstawie aktów, jakimi rozporządza, w jakim zakresie i w której instancji ma nastąpić wznowienie postępowania, przyczem w czasie ponownego postępowania nie ma prawa powtarzać tych poprzednich dochodzeń, które nie dotyczą przyczyny wznowienia.

(Do art. 97). Wznowienie postępowania administracyjnego zarządzić może tylko ta władza, która orzekła poprzednio w ostatniej instancji, na prośbę wniesioną za pośrednictwem władzy I instancji. (Wyrok N. T. A. z 10 marca 1924 r. L. rej. 423/22).

Przy orzekaniu o wznowieniu postępowania administracyjnego, ocena, czy wyszły na jaw okoliczności faktyczne dla sprawy istotne, lub środki dowodowe, których strony nie mogły podnieść w toku postępowania administracyjnego, należy do władzy administracyjnej, która wydała ostateczne orzeczenie. Decyzja zaś tej władzy, nie może być dowolną, lecz wynikać winna z wyżej wspomnianej oceny, która znowu znajdować winna uzasadnienie w faktycznym stanie sprawy. (Wyrok N. T. A. z 5 maja 1924 r. Nr. rej. 611/23).

Art. 98. 1. Przeciwko odrzuceniu podania o wznowienie postępowania można wnieść odwołanie do władzy przełożonej w ciągu 14 dni od zawiadomienia o odmowie.

2. Przeciwko decyzji wznowiającej postępowanie niema osobnego odwołania.

Art. 99. Decyzje, na mocy których strony lub osoby inne nie nabyły żadnych praw, mogą być uchylane i zmieniane z urzędu w każdym czasie tak przez władzę, która decyzję wydała, jak w trybie nadzoru przez władzę przełożoną.

Art. 100. Prawomocne decyzje, na mocy których strony lub osoby inne nabyły już prawa, mogą być uchylane lub zmieniane przez władzę, która je wydała, za zgodą tych stron lub osób, o ile temu nie sprzeciwiają się ustawy.

(Do art. 100) Sprawa raz prawomocnie rozstrzygnięta, nie może być po raz drugi rozpatrywana, jeżeli się nie zmieniają okoliczności faktyczne, na podstawie których prawomocne orzeczenie zapadło. Jeżeli okoliczności faktyczne, na których opiera się decyzja, uległy istotnej zmianie, zasada *rei iudicatae* nie może być stosowana. (Wyrok N. T. A. z 16 listopada 1923 r. L. rej. 691/22).

Rewizja prawomocnej decyzji władzy administracyjnej, ustalającej prawa stron, dopuszczalną jest tylko w drodze wznowienia postępowania administracyjnego. (Wyrok N. T. A. z 14 grudnia 1923 r. L. rej. 1191/22).

Art. 101. 1. Władza nadzorcza może w trybie nadzoru uchylić z urzędu bądź z własnej inicjatywy, bądź na skutek zażalenia, jako nieważną każdą decyzję, która:

- a) wydana została przez władzę oczywiście niewłaściwą;
- b) wydana została bez jakiegokolwiek podstawy prawnej;
- c) wywołałaby w razie wykonania przestępstwo sędowo-karne;
- d) jest oczywiście i niewątpliwie niewykonalna;
- e) zawiera wadę powodującą nieważność tej decyzji na mocy wyraźnego przepisu prawa.

2. Uchylenie decyzji z powodów, wskazanych w lit. a) artykułu niniejszego, może nastąpić tylko przed upływem lat 3 od daty jej uprawomocnienia się.

(Do art. 101). Niedopuszczalne jest wkroczenie władzy nadzorczej w wypadkach, gdy zostało wydane i uprawomocniło się orzeczenie, normujące stosunki prawne stron przez władzę ustawowo do tego powołaną, chociażby władza ta wedle zapatrywania władzy nadzorczej mylnie zastosowała lub interpretowała przepisy obowiązującego prawa. (Wyrok N. T. A. z 10 grudnia 1923 r. L. rej. 914, 924 i 1566/23).

Zwraca się uwagę, że uchylenie decyzji z powodów podanych w lit. a, tego artykułu ulega przedawnieniu.

Zmianę wymiaru uposażenia em. nauczycieli, dokonywuje się na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 606.

Art. 102. 1. Przedmiotowo właściwa władza naczelna może z urzędu uchylić lub zmienić w koniecznym zakresie każdą decyzję prawomocną, o ile niepodobna w inny sposób usunąć stanu zagrażającego życiu lub zdrowiu ludzkiemu, albo odwrócić ciężkich szkód dla gospodarstwa społecznego.

2. Strony, dotknięte w swoich prawach przez taką decyzję, mogą żądać od Skarbu Państwa odszkodowania na drodze sądowej.

Art. 103. Niewykorzystanie przez władzę uprawnień, wynikających z art. 101 i 102, nie może być przedmiotem skargi i nie stwarza podstawy do jakichkolwiek roszczeń.

Art. 104. Zastrzeżone w poszczególnych przepisach prawnych kompetencje władz co do cofania lub ograniczenia udzielonych koncesyj, zezwoleń, upoważnień i innych nadawanych przez władzę uprawnien, pozostają nienaruszone.

XV. Opłaty i koszty.

Art. 105. 1. Stronę obciążają te koszty postępowania administracyjnego: a) które wynikły z winy strony, b) które zostały poniesione w interesie lub na prośbę strony, a nie wynikają z ustawowego obowiązku władzy.

2. Do kosztów postępowania administracyjnego zalicza się koszt podróży i wynagrodzenia świadków i biegłych oraz koszt oględzin na miejscu, jako też koszt doręczania stronom pism urzędowych przez urzędy gminne (magistraty).

3. Władza może uznać także inne usprawiedliwione warunkami kosztu postępowania, a w szczególności kosztu sporządzenia prób i wynagrodzenia adwokata.

(Do art. 105). Koszta postępowania w administracji szkolnej mogą powstać np. przy sprawach spornych co do wyboru gruntu pod budowę szkoły powszechnej i oględzinach na miejscu; przy oględzinach na miejscu lokalności na pomieszczenie prywatnej szkoły lub ogródka dziecięcego, przy oględzinach na miejscu z powodu spraw serwitutowych i t. p.

Art. 106. 1. Władza przyznaje świadkom i biegłym, nie będącym funkcjonariuszami państwowymi lub samorządowymi, wynagrodzenie w wysokości przeciętnego zarobku dziennego osoby wzywanej, nie wyżej jednak norm diet, ustalonych dla V stopnia służbowego funkcjonariuszów państwowych, oraz zwrot rzeczywistych kosztów podróży.

2. Funkcjonariusze państwowi i samorządowi otrzymują diety w wysokości należnych im diet oraz kosztu podróży w wysokości, przewidzianej dla ich podróży służbowych.

3. Jeśli biegły dla wydania opinii musiał dokonać specjalnej pracy i żąda za nią większego wynagrodzenia, władza winna żądanie biegłego wraz ze swą opinią przesłać władzy wyższej do zatwierdzenia. Ograniczenie takie nie stosuje się do władz II instancji i centralnych, które w tej mierze decydują same.

4. Wynagrodzenie świadkom i biegłym wypłaca się bezwzględnie po spełnieniu czynności, do której świadek lub biegły został powołany.

5. Od decyzji władz o wynagrodzeniu świadków i biegłych, zwrotu kosztów podróży oraz kosztów przewidzianych w art. 105 ust. 3, niema odwołania.

Art. 107. 1. Jeżeli strona nie wniesie opłat i należności, które zgodnie z istniejącymi przepisami winny być uiszczone z góry, władza wyznaczy jej termin od 7 do 14 dni celem wniesienia należnej sumy. Jeżeli w terminie tym należne sumy nie zostaną uiszczone, pismo wraz z załącznikami podlega zwrotowi lub czynność, uzależniona od opłaty, będzie zaniechana.

2. Władza ma jednak załatwić podanie mimo nieuiszczenia opłaty:

- a) jeżeli za niezwłocznym załatwieniem przemawiają względy publiczne lub wzgląd na poważny interes strony;
- b) jeżeli wniesienie podania stanowi czynność, dla której jest ustanowiony termin prekluzyjny;

c) jeżeli podanie wniosła osoba zamieszkała zagranicą bez pośrednictwa konsulatu polskiego.

3. Wszelkie opłaty, należności w sprawie oraz koszty postępowania administracyjnego, o ile w wyznaczonym przez władzę terminie nie zostaną przez stronę uiszczone, będą ściągnięte przymusowo w drodze administracyjnej wraz z kosztami egzekucyjnymi.

4. W wypadku, przewidzianym w lit. c) ust. 2 artykułu niniejszego, władza przesyła odpowiedź na podanie właściwemu konsulatowi polskiemu, który je doręczy za uprzedniem pobraniem opłaty konsularnej.

5. W razie stwierdzonego ubóstwa strony, władza władna jest częściowo lub całkowicie zwolnić ją od opłat należności oraz innych kosztów postępowania.

6. Skutki niewniesienia opłaty stemplowej, jako też sprawy zwolnienia od tej opłaty regulują przepisy o opłatach stemplowych.

XVI. P o s t a n o w i e n i a e g z e k u c y j n e i k a r n e.

Art. 108. 1. Strony, świadkowie i biegli, winni niestawienia na wezwanie władz lub odmowy dania żądanych wyjaśnień lub zeznań na piśmie bez usprawiedliwionej przyczyny, ulegają w celu wymuszenia czynności karze do 50 zł. W razie penownego niewykonania żądania władzy — ulegają karze do 100 zł. i mogą być sprowadzeni do urzędu przymusowo. Kara może być ściągnięta dopiero po upływie terminu, wskazanego w ust. 2.

2. Strony, świadkowie i biegli mogą w ciągu 14 dni od daty ogłoszenia im decyzji wymierzającej karę przedstawić władzy przyczyny niestawienia. W razie uznania tych przyczyn za usprawiedliwione władza może uchylić nałożoną karę pieniężną.

Art. 109. 1. Za nieprzystojne zachowanie się w urzędzie, niezależnie od zastosowania postanowienia art. 67, jak również za wniesienie do urzędu podania, które zawiera wyrażenie nieprzystojne, lub jest utrzymane w tonie niewłaściwym i nieodpowiadającym godności urzędu, winni ulegają grzywnie do 100 zł.

2. W orzeczeniu należy oznaczyć na wypadek nieściągalności grzywny karę aresztu zastępczego według słusznego uznania władzy, jednak nie ponad dni 3.

3. Nałożenie kary nie wyklucza możliwości skierowania sprawy przeciwko winnemu na drogę sądową.

(Do art. 108—109). Jeżeli uchybień, przewidzianych w tych artykułach dopuści się osoba, podlegająca ustawie z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz.U.R.P. Nr. 47, poz. 462) wobec władz szkolnych, winna być pociągnięta do odpowiedzialności w myśl przepisów specjalnych, zawartych w tej ustawie.

Art. 110. 1. Kary pieniężne na mocy art. 108 i grzywny na mocy art. 109 nakłada oraz przymusowe sprowadzenie na mocy art. 108 zarządza powiatowa władza administracji ogólnej na żądanie kierownika właściwego urzędu po zbadaniu prawności i celowości żądania, o ile ono nie pochodzi od wyższej instancji.

2. Na decyzję władzy o nałożeniu kary pieniężnej na mocy art. 108 służy odwołanie do wojewody (Komisarza Rządu). Odwołanie nie wstrzymuje wykonania.

Z powodu decyzji władzy o nałożeniu grzywny na mocy art. 109 można żądać skierowania sprawy do sądu według przepisów o postępowaniu karno-administracyjnym. Żądanie to nie wstrzymuje ściągnięcia grzywny.

XVII. Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 111. 1. O ile obowiązujące ustawy nie przewidują kar za fałszywe zeznanie, względnie za fałszywą przysięgę lub przyrzeczenie, albo zapewnienie zamiast przysięgi w postępowaniu administracyjnym, czyny powyższe ulegają karom, przewidzianym dla tych przestępstw w postępowaniu sądowym.

2. Złożenie przyrzeczenia uważa się za równoznaczne zapewnieniu w miejsce przysięgi na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego z 1871 r.

Art. 112. Przepisów rozdziałów III — XVI nie rozciąga się na postępowanie:

- a) w sprawach dotyczących administracji wojskowej, o ile postępowanie toczy się przed władzami wojskowymi;
- b) w sprawach dotyczących państwowych podatków bezpośrednich i pośrednich, opłat stemplowych, oraz ceł i monopolów, zarówno w postępowaniu administracyjnym, jak i karnym;
- c) w sprawach, załatwianych przez placówki dyplomatyczne i konsularne Rzeczypospolitej Polskiej zagranicą oraz przez Komisarjat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku;
- d) w sprawach, należących do właściwości władz górniczych.

Art. 113. O ile rozporządzenie niniejsze lub inne przepisy prawne nie stanowią inaczej, przepisy rozporządzenia niniejszego nie mają zastosowania do postępowania:

- a) w sprawach karno-administracyjnych,
- b) w sprawach dyscyplinarnych,
- c) w sprawach sporno-administracyjnych w województwach: poznańskim, pomorskim i śląskim,
- d) w sprawach likwidacji majątków prywatnych niemieckich w wykonaniu Traktatu Pokoju podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.

Art. 114. Do postępowania w kolegjach, które współdziałają w poszczególnych działach administracji państwowej w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego z głosem stanowczym, przepisy rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie o tyle, o ile poszczególne ustawy regulujące tryb postępowania tych koległów nie normują postępowania w sposób odmienny.

Art. 115. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie naruszają mocy prawnej przepisów o postępowaniu przed urzędami, komisjami, komitetami oraz innymi organami ziemskimi, podległymi Ministrowi Reform Rolnych, a przewidzianymi w poszczególnych ustawach.

Art. 116. Do postępowania orzeczniczego w sprawach ubezpieczeń społecznych postanowienia rozporządzenia niniejszego będą miały zastosowanie tylko do czasu unormowania osobną ustawą orzecznictwa w tych sprawach, i o tyle tylko, o ile w myśl przepisów obowiązujących w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego orzecznictwo to będzie należało do władz administracji ogólnej.

Art. 117. 1. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia rozciągać moc przepisów rozporządzenia niniejszego w odpowiednim zakresie na postępowanie w sprawach z pod jego działania wyżej wyliczonych, wprowadzając w niem odpowiednie zmiany, stosownie do charakteru załatwianych spraw i potrzeb odnośnych działów administracji, oraz wydając potrzebne przepisy przechodnie wykonawcze.

2. W szczególności, rozporządzenie Rady Ministrów przystosowuje zasady rozporządzenia niniejszego do postępowania w sprawach objętych lit. c) art. 112. Przepisy ustawy z dnia 11 listopada 1924 r. o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 944) pozostaną niezmienione.

3. Minister Spraw Wewnętrznych jest upoważniony do występowania z inicjatywą wobec poszczególnych ministrów i Rady Ministrów w sprawie rozporządzeń, o których mowa w powyższych ustępach.

Art. 118. Do czasu wejścia w życie kodeksu postępowania karnego organa gminne obowiązane są do doręczania pism sądowych w dotychczasowym zakresie z tą zmianą, iż obowiązek ten dotyczy również gmin miejskich.

Art. 119. Uchyła się wszystkie dotychczasowe przepisy w przedmiotach, objętych rozporządzeniem niniejszem, w szczególności: uchyła się ustawę z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 712) i ustawę z dnia 31 lipca 1924 r. o środkach prawnych przeciw orzeczeniom i zarządzeniom władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 748).

Art. 120. W ustawie z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747) wprowadza się następujące zmiany:

art. 38 ust. 3 i art. 48 ust. 5 otrzymują brzmienie następujące:

„Poza tem mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r., o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341) oraz przepisy ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 600) z późniejszymi zmianami“.

Art. 121. 1. Sprawy, będące w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia w toku postępowania, niezakończzone w danej instancji, winny być załatwione w tejże instancji przy zastosowaniu dotychczas obowiązujących przepisów.

2. W dalszem postępowaniu, prowadzonym w toku instancji, należy do spraw tych pod względem rodzaju postępowania, właściwości władz i dopuszczalności środków prawnych stosować przepisy rozporządzenia niniejszego.

3. Jeżeli orzeczenie względnie zarządzenie, wydane w danej instancji, zostały doręczone przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, a środek prawny do dalszej instancji nie został jeszcze wniesiony, — należy postępować tak, jak gdyby orzeczenie względnie zarządzenie danej instancji zostały wydane i doręczone w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

Art. 122. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Mi-

nistrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 123. Rozporządzenia niniejsze wchodzi w życie dnia 1 lipca 1928 r.

Poz. 70. Szkolne obchody setnej rocznicy powstania listopadowego.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 10.X 1930 r. Nr. I. Prez.-6659/30

W zbiorowym hołdzie, jakim społeczeństwo całe uczci niebawem setną rocznicę powstania listopadowego powinna wziąć udział jak najliczniej młodzież szkolna. Wyrazi się on między innymi w obchodach, które szkoła przygotowuje ze szczególnym pietyzmem, dbając troskliwie o to, by odbyły się w atmosferze wysoce podniosłej, godnej pamięci wielkiej chwili dziejowej. Przedewszystkiem zaś skorzysta ze sposobności, by w całej pełni wyzyskać wielkie wartości wychowawcze, wysuwające się przemożnie w takim właśnie momencie. Dołoży więc wszelkich starań, by tem silniej zacieśnić węzły, łączące pokolenie współczesne z minionem, budząc w sercach młodzieży miłość dla wielkiej przeszłości i cześć dla jej szlachetnych bohaterów.

W związku z rozpamiętywaniem krwawych walk o wolność w przeszłości uwydatni w całej pełni błogość jej odzyskania i posiadania, budząc w młodzieży przeświadczenie, że zdobyliśmy ją własnym trudem, na który złożył się ofiarny poslew krwi przeszłych pokoleń oraz zwycięski wysiłek orężny współczesnego, zjednoczonego niezłomną wolą Wodza Narodu Marszałka Józefa Piłsudskiego. W ten sposób złączy się wspólnym ogniwem miłość przeszłości z umiłowaniem współczesności z czcią dla jej Wielkich Twórców, z podziwem dla jej doniosłych czynów. Stąd zaś spłynie w młodociane dusze ożywcza wiara w jasną przyszłość, którą stwarzać może jedynie nieustanny zbiorowy wysiłek.

Na momenty te należy przy organizacji pogadanek, wykładów i obchodów szkolnych zwrócić szczególniejszą uwagę. W setną rocznicę powstania listopadowego polecam urządzić w szkołach wszelkiego typu okolicznościowe wykłady i pogadanki w ramach godzin szkolnych (należy przeznaczyć na ten cel całą godzinę lekcyjną).

Przy sprzyjających warunkach, a więc wówczas, gdy może to przynieść znaczniejszą korzyść wychowawczą, mogą szkoły uczcić rocznicę listopadowego powstania, organizując odpowiednie obchody i uroczystości; w takich wypadkach w dniu tym mogą Dyrekcje zwolnić młodzież od nauki szkolnej.

Obchody te mogą się odbyć nawet w skromnych ramach, byle odpowiedniej atmosferze, byle z uwzględnieniem doniosłych czynników wychowawczych, domagających się w tym wypadku szczególniejszego uwydatnienia. Przedewszystkiem zaś zniknąć z nich winny wszelkie tony żałoby i smutku. W poważnem skupieniu równocześnie jednak w radosnem poczuciu rzeczywistości z niezłomną wiarą w lepszą jeszcze przyszłość uczci wolna już młodzież pamiętać listopadowego czynu.

Minister (—) **St. Czerwiński.**

Poz. 71. Dokonywanie drobnych wydatków bez przedstawiania rachunków.

Okólnik Min. W.R. i O.P. z dn. 26. VIII. 1924 r. Nr. 7139/24. F.

Wobec często nasuwających się wątpliwości jak należy postępować w wypadkach niemożności uzyskania kwitów dla usprawiedliwienia drobnych wydatków Ministerstwo W.R. i O.P. opierając się na zarządzeniu z dnia 12 sierpnia 1924 r. L. DK. 4522/WAK. wydanem przez Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli w rozwinięciu par. 55 przepisów rachunkowo-kasowych (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 45 z dn. 10/XII. 1921 r. str. 842) zarządza co następuje:

W wypadkach niemożności uzyskania kwitów dla usprawiedliwienia drobnych wydatków, szczegółowo jednak wyliczonych w jednym wykazie (rachunku) a niedosięgających łącznie sumy 5 zł. (pięciu złotych), z których żaden nie powinien przewyższać 2 zł. (dwu złotych), wystarcza poświadczenie naczelnika urzędu o ich istotnem dokonaniu.

Wykaz taki (rachunek), podpisany przez funkcjonariusza, dokonyującego wydatków i zaświadczony o ich konieczności przez naczelnika urzędu powinien zawierać następujące szczegóły: 1) nazwisko lub określenie osoby (np. handlarz, tragarz i t. p.), otrzymującej należność, 2) tytuł wydatku, 3) kwota wyłaconą, 4) powód nieprzedstawienia kwitu.

Do wydatków, które mogą być uskutecznione bez usprawiedliwienia. kwitami osób lub firm, odbierających należność zalicza się na przykład:

1. Koszta przejazdu dorożką lub tramwajem,
2. wynagrodzenie za przeniesienie, względnie przewiezienie mniejszych ilości przedmiotów lub materiałów;
3. opłatę za pomoc przy załadowaniu lub wyładowaniu towaru,
4. zakupy drobnych przedmiotów na targach, lub u małych handlarzy,

5. drobne wydatki budowlane jak np. naprawa narzędzi i t.p.
Od firm handlowych i przedsiębiorstw, które swoim klientom wogóle wystawiają rachunki, należy zawsze żądać kwitów.

Za Ministra (—) Walter — Naczelnik Wydziału Finansowego.

Poz. 72. Podwyższenie norm dla usprawiedliwienia drobnych wydatków.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dn. 9. IX-1930 r. Nr. I-R-8453/30.

Na podstawie zezwolenia Ministerstwa Skarbu z dnia 22 lipca 1930 r. N. D. VII. 791/2/30, wydanego w porozumieniu z N. I. K., Ministerstwo podwyższa do zł. 50 (pięćdziesięciu), przewidzianą w zarządzeniu z dnia 26 sierpnia 1924 r. N. 7139/24 F. normę dla usprawiedliwienia drobnych wydatków przy zakupach zwierzęcych obiektów doświadczalnych i pożywności dla zwierząt klinicznych oraz produktów spożywczych dla klinik i internatów bez formalnego rachunku.

Wykaz, zawierający wyszczególnienie powyższych, nie-usprawiedliwionych oryginalnymi rachunkami wydatków, podpisany przez osobę, która dokonała zakupu, winien być, zgodnie z ustępem ostatnim §. 55 Przepisów rach.-kas. w brzmieniu ustalonym zarządzeniem z dnia 17 września 1929 r. L. D. VII. 1083/2 (pismo Ministerstwa W. R. i O. P. z 31.XI.1929 r. N. I. R-11574/29 Dz. Urzędowy K. O. S. W. Nr. 11, poz. 104 z 1929 r.),—poświadczony przez naczelnika urzędu, oraz zawierać następujące szczegóły: 1) imię i nazwisko, lub określenie osoby otrzymującej należność (n.p. handlarz), 2) tytuł wydatku, 3) kwota wypłacona, 4) powód nieprzedstawienia rachunku. Od firm handlowych należy zawsze żądać rachunków.

Zasady zarządzenia z dnia 26 sierpnia 1924 r. Nr. 7139/24F. winny być nadal stosowane do wydatków niewymienionych w ustępie początkowym niniejszego zarządzenia.

Naczelnik Wydziału (—) A. Nowak.

Poz. 73. Popieranie przemysłu krajowego.

Okólnik Kuratorjum O. S. W. z dnia 27.IX.1930 Nr. O-16655/30.

Jednym z najważniejszych warunków dobrobytu Państwa Polskiego jest samowystarczalność gospodarcza. Warunek ten może być w zupełności osiągnięty przez czynne ustosunkowanie się społeczeństwa polskiego w kierunku popierania wyrobów produkowanych przez fabryki krajowe.

Także szkoła musi w miarę możliwości przyczynić się do poparcia powyższej akcji, a może to uczynić nie tylko pośrednio przez swój wpływ uświadamiający, lecz także bezpośrednio,

Jako jeden z największych konsumentów niektórych z artykułów codziennego użytku.

Nauczyciele w szkołach wszelkiego typu winni możliwie często pouczać młodzież o potrzebie samowystarczalności ekonomicznej, o konieczności popierania przemysłu ojczyźstego i o niebezpieczeństwie, które kryje się w sprowadzaniu towarów z zagranicy i wywożeniu zagranicę waluty polskiej.

Również należy dołożyć wszelkich starań, ażeby wszystkie urzędy i szkoły, czyniące jakiegokolwiek zakupy, zaopatrywały się wyłącznie w wyroby fabryk krajowych. Papier, atrament, farby, płóra, zeszyty i ołówki powinno się nabywać w fabrykach polskich jak np. St. Majewskiego Sp. Akc. w Pruszkowie, Iskra i Karmański w Krakowie i t. p. które zasadniczo w niczem nie ustępują pod względem wartości materiału wobec firm zagranicznych.

Kurator Okr. Szk. (—) K. Szelągowski

Poz. 74.

Jedwabnictwo

Okólnik Kurat. O. S. W z dnia 13-X 1930 r. Nr. 0-17420/30.

Nawiązując do artykułu umieszczonego w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O.S.W.Nr. 2(53) z 1929 r., polecam uwadze p.p. Inspektorów Szkolnych i Nauczycielstwa publicznych szkół powszechnych sprawę sadzenia drzewek przy szkołach powszechnych. Polska posiada doskonałe warunki dla rozwoju chowdowi jedwabników i podniesienia w ten sposób dochodowości drobnej własności rolnej, przemysłu, a tem samem całego kraju. Kilkaset hodowli jedwabników, prowadzonych narazie w Polsce daje rezultaty jaknajlepsze. Hodowla jedwabników w szkole daje jaknajlepsze wyniki, zaspakajając zainteresowania przyrodnicze dzieci, wpływa równocześnie dodatnio na ich ukształtowanie charakterów. Przytem szkoła za jeden miesiąc (czerwiec) łatwej i zajmującej pracy dzieci może uzyskać za wyprodukowany surowiec do 500 zł. z których można będzie zaspokoić najważniejsze potrzeby danej szkoły. Gdyby szkoły powszechne w Polsce przeprowadzały corocznie tę hodowlę, uzyskiwałyby za surowiec do 10.000.000 zł. rocznie. Z przysposobzeniem krajowi ogromnego bogactwa — surowca jedwabnego, przemysł wyrobiłby jedwabiu za 50.000.000 zł. t. j. tyle, za ile Polska corocznie jedwabiu sprowadza z zagranicy. Wszelką fachową pomocą może służyć P.P. Inspektorom Szkolnym i Nauczycielstwu Centralna Doświadczalna Stacja Jedwabnicza w Milanówku pod Warszawą.

Kurator Okr. Szk. (—) K. Szelągowski.

Wolne posady.

Kuratorjum ogłasza, że są do obsadzenia dwie posady nauczycieli publicznych szkół powszechnych w powiecie lubomelskim, a mianowicie: jedna w 7-klasowej publicznej szkole powszechnej im. J. Słowackiego w Lubomlu, druga w 7-klasowej publicznej szkole powszechnej Nr. 2. w Lubomlu.

Kandydaci posiadający egzamin W. K. N. mają pierwszeństwo.

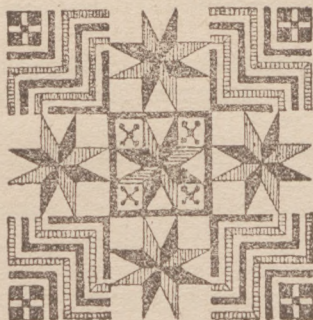
Podania należy wносить drogą służbową do Pana Inspektora Szkolnego w Lubomlu.

W związku z powyższem Kuratorjum uchyla konkurs na stanowisko nauczyciela 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej im. J. Słowackiego w Lubomlu, ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O. S. Woł. Nr. 9 z 1930 str. 274.

Sprostowania.

W n-rze 9[71] Dziennika Urzędowego K. O. S. W. prostuje się następujące błędy drukarskie:

1. Str. 258 wiersz 7 tekstu od góry zamiast „mają tu dla nas,“ powinno być „mają też dla nas“; wiersz 14 od góry — zamiast „genjusza wodza“ powinno być „genjuszu wodza“; wiersz 16 od góry — zamiast „w wiadomości“ powinno być „w świadomości“ i wiersz ostatni — zamiast „A. Szelałowski“ powinno być „K. Szelałowski“.
2. Str. 272 wiersz 10 od dołu — zamiast „pamiętkowaj“ powinno być „pamiętkowej“.

NOWOŚCI WYDAWNICZE.

„Walka dziatwy polskiej z pruską szkołą“

D-ra Jabczyńskiego, wyzytatora szkół w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego. Nakład wydawnictw szkolnych w Poznaniu, ul. Towarowa 23. Książka, poświęcona historii walki o szkołę ojczystą w zaborze pruskim, zawiera opis strajku szkolnego, oraz bogaty materiał dowodowy w postaci przypisów, ilustrujący jego przebieg. Dziełko to, dające po raz pierwszy próbę syntezy przebiegu zmagani społeczeństwa naszych zachodnich dzielnic z wynaradawiającym systemem szkolnym pruskim, powinno się znaleźć w każdej bibliotece szkolnej. Dyrekcje szkół średnich bezpośrednio, a Klerownictwa Szkół powszechnych i Nauczycielstwo zbiorowo za pośrednictwem Panów Inspektorów szkolnych mogą przesyłać zamówienia pod adresem wydawnictwa. Cena egzemplarza z przesyłką wynosi 7 zł.

„Korespondencyjny kurs teatralny dla kierowników i reżyserów teatrów ludowych.“

Związek Teatrów Ludowych w Warszawie wydał podręcznik p. t. „Korespondencyjny kurs teatralny dla kierowników i reżyserów teatrów ludowych“ zawierający cały szereg ilustrowanych wykładów z dziedziny teatru. Podręcznik „Korespondencyjny kurs teatralny“ jest jedynym tego rodzaju wydawnictwem w Polsce.

Treść podręcznika obejmuje następujące rozdziały:

Z historii teatru i dramatu: Teatr Starożytny, Teatr Średniowieczny, Teatr Odrodzenia, Teatr w dobie Szekspira i Mollera, Teatr Europejski nowszy, Teatr Polski do Bogusławskiego włącznie, Teatr w Polsce współczesnej.

W dziale „Repertuar teatralny“ znajdzie czytelnik opis kilkudziesięciu najlepszych sztuk do grania z podziałem na stopnie trudności.

W dziale „Ogólne zasady reżyserji“ omówioną jest w popularnym ujęciu sprawa reżyserowania i wystawiania sztuk,

łącznie z wyczerpującymi wskazówkami dotyczącymi się charakterystyki.

Wymowa i deklamacja, mimika i gest, potraktowane są obszernie z przytoczeniem licznych przykładów i ćwiczeń.

Ublorom teatralnym poświęcono może najwięcej miejsca. Cały szereg autorów z różnych części Polski opisało stroje ludowe swej ziemi.

W dziale „Inscenizacja obrzędów, pieśni i podań ludowych” wzięto pod uwagę istotę i cel inscenizacji różnych obrzędów, połączonych bądź to z porą roku lub świętem rodzinnym.

Jak przeprowadzać wszelkie inscenizacje praktycznie mówi osobny rozdział p. t. „Inscenizacja praktyczna”

Na uwagę zasługuje również projekt organizacji regionalnych Związków teatralnych, o których mowa w dziale „Regionalna organizacja zespołów i Związków Teatrów Ludowych”.

O chórach ludowych ich organizacji i nauce zespołowej znajdujemy ciekawe i pouczające materiały w licznych wykładach objętych kursem.

Książkę tę polecić możemy każdemu, kto interesuje się teatrem ludowym, a w szczególności Kierownikom i Reżyserom, którzy brak dobrego podręcznika już dawno dotkliwie odczuwali.

„Korespondencyjny kurs teatralny” nabyć można w Związku Teatrów ludowych, Warszawa, ul. Tamka 1, cena zł. 8, z przesyłką pocztową zł. 9.

• Edmund Chodak — „Moja pierwsza książeczka.” •

Od dłuższego czasu nie ukazało się nic nowego w tej dziedzinie, w której jednak zdobyto dużo nowych doświadczeń teoretycznych i praktycznych. Zdobyte te zastosował Edmund Chodak w nowym i oryginalnie pomyślanym elementarzu, który się ukazał jeszcze przed wakacjami, pod tytułem „Moja pierwsza książeczka”

Korzystając z najnowszych badań nad umysłowością i mową dziecka, autor oparł swój elementarz na t. zw. synkretyzmie, będącym przejawem egocentrycznego myślenia dziecka, pośredniego między myśleniem podświadomym (autystycznym) a świadomym (inteligentnym). Wprawdzie już Decroly doszedł do uczenia metodą „globalną” całych wyrazów przed znajomością liter dzięki istnieniu owego zjawiska synkretyzmu — jednakże ten synkretyzm miał być przede wszystkim pomocą i ułatwieniem w nauczaniu, stał się sposobem nauczania.

Stąd też myślowo-wzrokowa metoda Decroly obarcza pamięć dziecka nadmiarem obrazów wzrokowych, zbyt długo

traktując wyraz, jako symbol. Prawda, że synkretyzm myślenia mimo wszelkich błędów, prowadzi dziecko po całym szeregu stopniowych selekcji i wzajemnych redukcji do myślenia logicznego — należy jednak pamiętać i o tem, że schemat całości spostrzegania i rozumienia synkretycznego zależy od wydatnych szczegółów (i odwrotnie), co daje nam możliwość przeprowadzania stopniowej analizy, wprowadzającej w szybszem tempie do myślenia świadomego. Stopniowość tej analizy idzie od zdania do wyrazu, od wyrazu do zgłoski-sylaby, od głoski-sylaby do głoski-literę. Proces czytania polega nie tylko na łączeniu wyobrażeń realnych ze wzrokowemi (myślowo-wzrokowa metoda Decroly), ale na wiązaniu tychże i z wyobrażeniami wymawianłowo-słuchowemi, (a przy pisaniu i z pisanłowemi) co uwzględniła właśnie metoda elementarza E. Chodaka, a nazwana przez autora synkretyczno-analityczną. Następnie właściwości fonetyczne języka polskiego znalazły po raz pierwszy należyte uwzględnienie i zastosowanie. Z jednej strony metodyczny układ, piękna treść czytanek, łatwe wierszyki (parafrazowane i oryginalne), z drugiej obfitość obrazków, staranność pisma i odpowiedni druk podnoszą wartość tej książki, której metoda może przynieść istotny postęp w metodyce początkowego nauczania i okazać się lepszą i doskonalszą od innych metod, dotychczas stosowanych.

Odezwa Komitetu Budowy Łodzi Podwodnej.

R O D A C Y !

Jeszcze nie wygasły echa najstraszniejszej z wojen, jeszcze tysiące kalek straszy nas obcięciami kikutami i pustemi oczodołami, a już Niemcy podpalają na nowo świat.

Przez usta ministra terenów okupowanych Treviranusa i innych oficjalnych czynników wołają o rewizję traktatu wersalskiego, a więc rozrabianie i poćwiartowanie naszych kresów zachodnich.

Obudził się jednak duch narodu polskiego. Od Gdyni po Karpaty — od Katowic po Wilno, idzie groźny okrzyk: NIE DAMY ZIEMI! Zespoliły się duchy trzydziesto milionowego plemienia w jedno ognisko, jedną wolę, jedną myśl. Miasta, miasteczka, osady i wsie wołają zgodnie:

**Spróbujcie wziąć! Na gwałt odpowiemy gwałtem,
na siłę — siłą!**

Wspaniały odruch społeczeństwa nie powinien przebrzmieć bez echa. Nietylko krew i mienie winniśmy dać w obronie każ-

dego skrawka ziemi, lecz ową obroną wspólnemi siłami przygotować, moc wojenną państwa utrwalić, pomnożyć, do maksimum spotęgować.

Podczas wiecu protestacyjnego przeciw zakusom niemieckim w mieście Łodzi, stolicy nieustannego trudu i znoјnej pracy, rzucił Zarząd Związku Inwalidów Wojennych R. P. hasło:

Zbudujemy Łódź podwodną pod nazwą:

„Odpowiedź Treviranusowi.“

Na zew ten popłynęły składki. Składają związki, organizacje, stowarzyszenia, robotnicy, chłopi, kupcy, rzemieślnicy, urzędnicy, przemysłowcy. Składają grosze i setki złotych. Nawet Polaków we Francji, Belgji, a ostatnio Ameryce porwał odruch patrijotyczny.

Celem rozszerzenia akcji na całą Polskę i wszędzie tam, gdzie Polak żyje, celem skoordynowania zbiorowych wysiłków utworzył się w Łodzi, jako mieście które było inicjatorem szczytnego hasła, KOMITET GŁÓWNY, złożony z organizacyj, stowarzyszeń i związków, reprezentujących wszystkie warstwy ludności, wszystkie stany i wyznania.

Komitet ten zwraca się do Rodaków w Polsce i na obczyźnie z apelem: Zbierajcie na Łódź podwodną „ODPOWIEDŹ TREVIRANUSOWI“, gromadźcie grosz do grosza na dzieło, które będzie świadectwem naszego sumienia patrijotycznego i pomnoży siły obronne Polski!

Niechaj dar na powiększenie floty wojennej stwierdzi przed światem, że w sercu każdego Polaka przywiązanie do Pomorza i skrawka Bałtyku, będącego oknem na szeroki świat i płucami niezbędnymi do życia, urosło do nieskończonej potęgi i ugruntowało się na zawsze.

Niechaj się tworzą komitety wojewódzkie, powiatowe, miejscowe, a ich prezydja wejdą w skład Komitetu Głównego, który zebrany fundusz złoży do rąk Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, jako głowy polskiej siły zbroјnej.

Niechaj wszystkie czasopisma polskie w kraju i na obczyźnie otworzą listy ofiar na powyższy cel.

Niechaj nie będzie Polaka w kraju, za oceanem, w najdalszym zakątku ziemi, który mogąc złożyć ofiarę, pomnąłby milczeniem nakaz patrijotyczny.

**W obronie morza i Pomorza składajmy wszyscy
na łódź podwodną „ODPOWEIDŹ TREVIRANUSOWI!”**

Prezydjum Wydziału Wykonawczego
Zarządu Głównego Budowy Łodzi Podwodnej
„Odpowiedź Treviranusowi!”.

Prezes: Fr. Pawlak

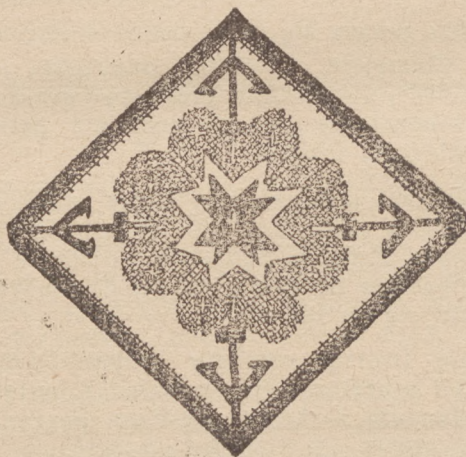
W-Prezesi: Kurator J. Gadomski, Dr. B. Fichna, Dyr. E. Samborski, Dyr. J. Wolczyński, Dyr. W. Rayski

Sekretarze: Z. Chmielnicki i R. Kubalak.

Skarbnicy: Dyr. E. Greger i W. Chmielowski.

W ŁODZI, UL. GDAŃSKA Nr. 29, TELEFON Nr. 206.19.

KONTA: Bank Gospodarstwa Krajowego, Oddział w Łodzi Nr. 822.
P.K.O. Nr. 68199.

Pren. rocz. zł. 6. półrocz. zł. 3. Nr. pojed. 60 gr Konto P.K.O. Nr. 30365

Adres Redakcji i Administracji, RÓWNE WOŁ., KURATORJUM.

Drukarnia „POLTYP“ Równe XIII-tej Dywizji 2.